

TEHTÄVÄNIEKKA

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT RY:N JÄSENLEHTI
PROCEEDINGS OF THE FINNISH CHESS PROBLEM SOCIETY

N:o 2 / 2013 30.7.2013

Kevätpäivillä Kokemäellä

TEHTÄVÄNIEKKA

JULKAISIJA/ PUBLISHER:

Suomen tehtäväniekat ry.

Päätoimittaja ja toimituksen osoite /

Editor in chief: Jorma Paavilainen, Avenue de l'Aigle 72, B-1150 Bruxelles, Belgique, e-mail: jomapa@kolumbus.fi

Muu toimituskunta / Editorial staff:

Johan Beijer, Mikael Grönroos, Hannu Harkola, Terho Marlo, Pauli Perkonen, Hannu Sokka, Henry Tanner

Taitto / Layout: Harkola, Paavilainen

Painopaikka / Printed in: Picaset Oy, Helsinki 2013

ISSN 2242-3257

Vuosittilais ei-jäsenille 2013: 28 EUR

Subscription fee abroad 2013: 28 EUR

Irtonumerohinta / Single issues: 6 EUR

Osoitteenmuutokset sihteerille! /

Changes of address to the secretary!

Sisällysluettelo

Hyvää tehtäväkesää!	47
Kevätpäivät 16.–17.3.2013	48
Ratkaisemisen EM aurinkoisessa Vilnassa	49
Laadinnan henkilökohtainen MM 2010–2012.....	53
FIDE-albumi 2004–2006	55
Tehtävähakin historiaa: Vanhan shakin aika (n. 550–1475).....	56
Mestari sadan vuoden takaa	66
Sekoilua.....	72
Satushakista, retroista, Fide-albumeista...	73
Paha päähkinä 56	75
Shatranj-laadintakilpailun (2012–2013) tuomio	76
Ensipainokset	77
Kaksi lopputehtävakilpailua.....	79
Givi Mosiashvili 65 JT.....	85
Syyspäivät	85
ST:n tehtäväillat	86
Summary	87

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT RY

<http://www.sci.fi/~stniekat/st>

Puheenjohtaja / Chairman: Jorma Paavilainen, Avenue de l'Aigle 72, B-1150 Bruxelles, Belgique, e-mail: jomapa@kolumbus.fi

Sihteeri / Secretary:

Kari Karhunen, Rukotie 7 B, 00760 Helsinki, e-mail: kkkarhunen@luukku.com

Taloudenhoitaja / Treasurer:

Kenneth Solja, Hansatie 2 A 9, 02780 Espoo. Puh./Tel. 040 529 4096, email: kenneth.solja@gmail.com

Pankkitili / Bank account:

Nordea Ylöjärvi FI34 1443 3000 0418 86

Jäsenmaksu 2013: 25 EUR

Pirkanmaan shakkitehtäväkerho:

Kauko Virtanen, Välimäenkuja 3 D 20, 33430 Vuorentausta.

Puh./Tel. (03) 348 3447

e-mail: kauko.virtanen@tuubi.net

Satakunnan osasto: Veikko Valo, PL 153, 28101 Pori, e-mail: psy@dlc.fi

Turun osasto: Hannu Sokka, Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku
email: hannu.sokka@pp.inet.fi

Vaasan osasto: Seppo Praski, Varisselänkatu 16 A 2, 65200 Vaasa

Lahden Tehtävähakki: Hannu Joentausta, Kunnintie 56, 15560 Nastola

Kannessa kevätpäivien osanottajia Kokemäellä. Kuva: Janne Syväniemi.

Takakannen kuvat: Hannu Harkola ja Neal Turner.

Aineisto seuraavaan *Tehtäväniekka*-lehteen 2.9.2013 mennessä.

Hyvää tehtäväkesää!

Lehtemme pääaiheista ajankohtaisin on Vilnan EM-kilpailu, josta on sisäsivuilla lyhyt kuvaus, ratkaistavina olleet tehtävät ratkaisuiheen sekä tulokset. Suomen menestys jäi melko tavanomaiseksi. Menestys oli tavanomaista siinäkin mielessä, että Harri Hurme uusi komeasti seniorien EM-tittelinsä tiukassa kilpailussa!

Sisäsivuilta löytyy muutakin kiinnostavaa. Kari Valtosen katsaus tehtäväshakin varhaisiin vaiheisiin kannattaa lukea huolella. Historian tunteminen on tunnetusti avain nykyajan ymmärtämiseen. Hieman tuoreempaa historiaa tarjoilee Henry Tanner, joka esittelee monille tuntemattomaksi jääneen brittiläitjän tehtäviä.

Historia-aiheeseen sopii erittäin hyvin tuomio kotimaisesta laadintakilpailusta, jossa aiheena olivat vanhan persialais-arabialaisen shakin sääntöjä noudattavat shakkitehtävät. Näin on saatu yhteen lehteen mahtumaan melkoinen ajallinen ulottuvuus.

Kevätpäivät on pidetty jo maaliskuussa, raportti tapahtumasta on sisäsivuilla. Koska vuosi on jo puolessa, on aika katsoa jo tuleviin syyspäiviin, jotka järjestetään lokakuun viimeisenä viikonloppuna. Batumin tehtäväkongressi odottaa syyskuun lopussa, sinnekin voivat vielä mattimyöhäiset ehtiä. Lisätietoa saa sekä tästä lehdestä että ST:n toimihenkilöiltä, yhteystiedot viereisellä sivulla.

Yli puolet vuodesta on jo kulunut ja tämä on vasta toinen *Tehtäväniekka*. Parem-

pi myöhään kuin ei milloinkaan... Erilaisia toimitusvaikeuksia on monilla tahoilla, niin joskus tälläkin talkooperiaatteella tehtävällä lehdellä. Tähänastinen toimituskunta on saanut arvokkaan avun Janne Syväniemestä, joka on ystävällisesti lupautunut olemaan jatkossa mukana toimitustyössä. Jannen jälki ei vielä näy tässä lehdessä, mutta jatkossa kyllä.

Yhdistyksen toimijat ovat vaihtuneet tänä vuonna, kun pitkäaikainen taloudenhoitaja Kauko Virtanen sai työnsä jatkajan Kenneth Soljasta. Siirtymävaihe on sujunut hyvin, varmasti myös jatko. Tiedossa on vielä lisää muutoksia, kun lehden päätoimittaja muuttaa ulkomaille. Nykyaikana käytettävissä ovat erilaiset sähköiset viestintävälineet, joten muutos ei ole kovin suuri. Tilanteisiin, joissa vaaditaan fyysistä paikallaoloa, tulee toki keksiä uudet tekijät. Näitä ovat mm. eri tapahtumien järjestelyt, käynnit painopaikassa, postissa ja kokouksissa. Kiitos ja menestystä uusille vastuun ottajille!

Jäsenmaksuja on maksettu, mutta jos tämä on osaltasi unohtunut, niin vielä ehdit hoitaa asian. Näin välttyt maksujen aina ikävältä karhuamiselta ja varmistat lehden saapumisen.

Lopuksi hyvää tehtäväkesän loppua ja aktiivista syksyä!

Jorma Paavilainen

Kevätpäivät 16.–17.3.2013

Yhdistyksen kevätpäivät 2013 pidettiin uudessa paikassa, vaihteluhan on tunnetusti virkistävää. Paikka oli Kokemäki Satakunnassa, tarkempi sijainti Anttilan marjatali. Uutta oli myös se, että yhdistyksen kevät- tai syyspäivillä oli ensimmäisen kerran ulkomainen osallistuja. Pioneeri oli saksalainen Hans Gruber, joka oli Suomessa työnsä vuoksi. Gruber on työskennellyt Turun Yliopistossa aikaisemminkin ja tämänkertainen oleskelu Suomessa saatiin sopivasti osumaan kevätpäiville, jotka pidettiin hänen aikatalunsa vuoksi hieman tavallista aikaisemmin.

Perinteisessä maalaismaisemassa olevan tilan parisataa vuotta vanha päärakennus tarjosi hyvät, toimivat tilat kokoontumiseen. Yöpyminen ja ohjelma olivat kaikki samassa rakennuksessa. Anttilan tila on hyvä esimerkiksi onnistuneesti nykyaikaan siirtyneestä maatilasta: tulot saadaan majoitustoiminnasta, marjojen kasvatuksesta ja jalostuksesta sekä tapahtumien järjestämisestä.

Kevätpäiville osallistui 17 lajin ystävää. Tarjolla oli seuraavaa, suluissa ohjelmaa järjestäneet: laadintaa (kaikki osallistujat), ratkaisemista (Neal Turner), rekonstruktio (Harri Hurme), luentoja (Hans Gruber, Per Olin, Mikael Grönroos, Kenneth Solja jne). Ismo Tompuri sai ST:n kunniakiertopalkinnon, jonka helmikuussa pidetty vuosikokous oli hänelle myöntänyt. Aikaa oli tietysti myös vapaamuotoisiin keskusteluihin, ulkoiluun sekä tutustumiseen tilan historiaan ja nykyiseen toimintaan.

Esitelmistä kannattaa mainita Gruberin esitys aiheesta ”Unsung heroes”, jossa hän esitteli kaksi hienoa johtopeliä. Kumpikaan ei ole vielä saanut ansaitsemaansa tunnustusta, mutta jälkimmäinen saa 1. palkinnon Macedonian Problemist -lehden vuosikilpailussa

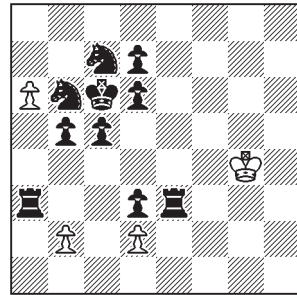
vuodelta 2012, jonka Hans Gruber tuomitsee. Toinen mieleen jäänyt esitelmä oli Per Olinilta, jossa selvisi, mikä on shakin a) kaunein ja b) paras siirto.

Osallistujien yhdessä teemoittamaan laadintakilpailuun vaadittiin siirrot samoihin ruutuihin samanlaisilla nappuloilla. Nappulat voivat olla erivärisiä ja samalle ruudulle on siirryttävä vähintään kahdesti.

Kilpailuun osallistui kuusi tehtävää, joista kaksi osoittautui virheelliseksi. Kymmenen osallistujaa tuomitsi kilpailun, jonka voiton vei seuraava satutehtävä:

Janne Syväniemi

1. palkinto ST kevätpäivät TT

a#2 Take & Make 4+10

Harri Hurmeen ideoiman rekonstruktio- kilpailun kohde oli kaksisiirtoinen, josta tiedettiin ratkaisu. Aseman selvittäminen ei ollut helppoa, mutta pienellä avustuksella tästäkin selvitettiin.

Ratkaisukilpailussa kohteina oli Neal Turnerin valitsemat 12 tehtävää, joihin oli aikaa kolme tuntia. Hyvätasoiset tehtävät tarjosivat sopivasti haastetta ratkaisijoille. Parhaiten menestyivät: 1. Jorma Paavilainen 60, 2. Harri Hurme 47, 3. Terho Marlo.

Ratkaisemisen EM aurinkoisessa Vilnassa

Ratkaisemisen EM-kilpailu 2013 käytiin Liettuan pääkaupungissa Vilnassa. Kilpailutoiminta alkoi perjantaina 26.4. avoimella ratkaisukilpailulla ja päättyi sunnuntaina 28.4. palkintojenjakoihin. Väliin mahtui ratkaisemista monissa muodoissa, suurimpana ja kauneimpana tietysti varsinainen EM-kilpailu lauantaina ja sunnuntaina.

Tapahtuman verkkosivut ovat osoitteessa <http://www.sachmatija.puslapiai.lt/ecsc2013/> ja sieltä löytyy monenlaista tietoa sekä tuloksia.

Vilna osoittautui siellä käyneille miellyttäväksi kokemukseksi, moderniksi kaupungiksi, jossa oli paljon nähtävää, upeita kirkkoja ja viehättävä kävelykatualue. Sää suosi koko viikonlopun ajan ja ensimmäiset rusketusraidat taisivat olla monen suomalaisen tuliaisena kotimaahan saapuessa. Meripihkaa tuli nähtyä monessa muodossa, museoissa, kaupoissa sekä torimyyntissä.

EM-kilpailuun osallistui 69 ratkaisijaa ja joukkueita 16 eri maasta. Isäntämaalla oli lisäksi kakkosjoukkue, joten 17 vähintään kolmihenkistä joukkuetta tavoitteli hyvää suoritusta. Kilpailu käydään muuten MM-kilpailuista tutulla kaavalla, paitsi että yhdessä joukkueessa voi olla neljä ratkaisijaa, joista kolmen parhaan tulos lasketaan kierroskohtaiseen saldoon. Kuten MM-kilpailussa, niin tehtäväryhmiä on kuusi: 2#, 3#, lopputehtävät, apumatit, monisiirtoiset ja itsematit. Joka ryhmässä on kolme tehtävää ja ratkaisuaika vaihtelee kaksisiirtoisille annetusta 20 minuutista lopputehtävien 100 minuuttiin. Ja olipa sallittu aika mikä tahansa, niin liian usein se tuntuu loppuvan kesken...

Suomea edustivat joukkueratkaisijat Harri Hurme, Kari Karhunen ja Jorma Paavilainen. Neljäntenä ratkaisijana mukaan lähtenyt Terho Marlo valitettavasti joutui jättämään kilpailut sikseen, joten kolmella konkarilla oli pärjättävä. Viikonlopun mittaiseen tapahtumaan osallistui tietysti muitakin kuin

kilpailijoita, Suomesta mukana olivat lisäksi Anna-Leena Karhunen sekä Neal Turner.

Kuten tulostaulukot kertovat, niin joukkueen sijoitus oli sitä, mihin viime vuosina on ollut tyytyminen. Suomen joukkue on pudonnut terävimmästä kärjestä, se on myönnettävä. Kärjessä juhlivat etenkin Puola ja Serbia, kaksi maata, joissa on tehty onnistunutta työtä nuorten houkuttelemiseksi lajin pariin. Meillä ei vastaavaan ole ainakaan vielä pystytty.

Vaikka parempaakin on nähty, niin vaille menestystä ei jääty. Kari ratkaisi tasaisen varmasti ja hyvin sijoittuen sekä EM:ssä että avoimessa 10 parhaan joukkoon. Harri voitti toistamiseen seniorien Euroopan mestaruuden, tällä kertaa hiuksenhienolla erolla. Kolme parasta senioriratkaisijaa, Harrin lisäksi Azhusin ja van Herck, olivat tasapisteissä kahden päivän jälkeen. Käytetty aikakaan ei erottanut tätä trioa, kaikki olivat ahkeroineet maksimijajan eli 360 minuuttia. Enemmän tai vähemmän viralliseksi perusteeksi tuoda selvyys mitalien väreihin valittiin ratkaisijan ikä. Joukon vanhimpana Harri sai EM-kultaa, onnittelut!

Hienoa menestystä tuli myös tapahtumaa ennen julistetussa laadintakilpailussa liettualaisen Nikolai Zujevin 60-vuotispäivän kunniaksi. Kaksisiirtoisten apumattien ryhmään osallistui 41 tehtävää, joista parhaaksi tuomari arvioi Janne Syväniemen tehtävän. Onnittelut hienosta suorituksesta, jota Janne täydensi vielä 1. kunniamaininnalla kolmisiirtoisten apumattien ryhmässä 69 tehtävän joukossa! Kilpailujen tuomiot ovat vielä epävirallisia, joten pidämme lukijaa vielä varpaillaan emmekä julkaise näitä menestystehtäviä tässä, vaan vasta seuraavassa lehdessä.

Ensi vuoden kilpailusta ei vielä ole tietoa, mutta eiköhän jossakin taas kokoonnutta kevään ollessa manner-Euroopassa kukkeimmillaan...

Jorma Paavilainen

RATKAISEMISEN 9. EM-KILPAILU VILNASSA 27.–28.4.2013

sija	nimi		2#	3#	lt	a#	n#	i#	yht	aika
1	Puola		40	44	26,5	27	27,5	33,25	198,25	1080
1	Murdzia, Piotr	GM	15	14,5	9,5	11,75	10	11,5	72,25	360
10	Piorun, Kacper	GM,jun	10	14,5	10	8,5	7,5	8,25	58,75	360
5	Mišta, Aleksander	FM	15	15	7	6,75	10	10	63,75	360
28	Górski, Piotr	IM	10	10	2,5	5	5	11,75	44,25	360
2	Serbia		45	43,25	26	16,75	30	30	191	1067
4	Vučković, Bojan	GM	15	14,5	10	5	10	10	64,5	358
3	Podinić, Vladimir	GM	15	13,75	11	6,75	10	9	65,5	354
7	Kovačević, Marjan	GM	15	15	5	5	10	10	60	355
19	Radović, Srećko	FM	15	7,75	4	5	9,25	10	51	360
3	Ukraina		45	37,25	15	22,25	27,5	29,5	176,5	1078
17	Pogorelov, Vladimir	IM	5	13,75	7	5,5	11,75	10	53	360
8	Solovtšuck, Oleksi	FM	15	8,25	7,5	11,75	7,5	10	60	360
20	Kopyl, Valery	IM	15	11,75	0,5	5	8,25	9,5	50	359
33	Djatšuk, Vasyl		15	11,75	0,5	5	5	5	42,25	359
4	Venäjä		35	28,25	19,5	23,5	25,75	31,75	163,75	1073
12	Mukosejev, Anatoli	IM	10	12,5	7,5	6,75	9,25	10	56	360
25	Selivanov, Andrei	GM	15	5	5	6,75	7,5	7,5	46,75	353
38	Ažusin, Aleksandr	GM,sen	5	6,25	0,5	5,5	8,25	11,75	37,25	360
15	Viktorov, Jevgeni	IM,jun	10	9,5	7	10	8,25	10	54,75	360
5	Iso-Britannia		40	22,75	19,5	21,75	20	33,5	157,5	1080
14	Mestel, Jonathan	GM	15	7,75	11	6,75	3,25	11,75	55,5	360
29	McNab, Colin	IM	5	5	8	6,75	9,25	10	44	360
32	McDowell, Michael	FM	15	2,75	0	8,25	5	11,75	42,75	360
36	Watson, Ian		10	10	0,5	6,75	5,75	7,25	40,25	360
6	Alankomaat		35	17,25	16,5	28,5	18	31,75	147	1079
16	Wissmann, Dolf	GM	10	9,25	7,5	6,75	8	11,75	53,25	359
26	Uitenbroek, Hans	FM	15	3,75	7	10	0	10	45,75	360
24	Heuvel, Peter van den	IM	10	4,25	2	11,75	10	10	48	360
7	Suomi		35	26	17,5	17,75	28	22,25	146,5	1080
21	Paavilainen, Jorma	GM	15	10	5	5,5	10	4	49,5	360
9	Karhunen, Kari	IM	15	10	11	5	10	8,75	59,75	360
38	Hurme, Harri	IM,sen	5	6	1,5	7,25	8	9,5	37,25	360
8	Liettua 1		35	15	17,5	20,25	19,25	30	137	1078
11	Limontas, Martynas	IM	15	4,25	12	6,75	9,25	10	57,25	360
38	Satkus, Vidmantas	FM	15	5	0,5	6,75	0	10	37,25	360
52	Paliulionis, Viktoras		5	5	2,5	6,75	5	7,25	31,5	360
50	Satkus, Vilimantas	sen	5	5	3	5	5	10	33	358
9	Valko-Venäjä		25	27,5	8,5	16,75	28	22,25	128	1072
27	Bulavka, Aleksandr	IM	5	12,5	3	6,75	10	7,25	44,5	352
22	Sihnevic, Mikalai		15	5	5	5	9,25	10	49,25	360
47	Zelenkovski, Vasili		5	10	0,5	5	8,75	5	34,25	360
10	Azerbaidžan		25	21,75	21,5	18,5	16,25	23	126	1078
29	Almammadov, Araz	FM	10	4,25	7,5	6,75	7	8,5	44	360
6	Javadov, Ramil	FM	15	12,5	10	6,75	9,25	9,5	63	358
63	Masimov, Agšin		0	5	0,5	2,5	0	5	13	360
62	Piriverdijev, Anatoli	sen	0	0	4	5	0	5	14	360
11	Tšekin tasavalta		25	22,25	3,5	16,75	19,25	17,25	104	1080
12	Dragoun, Michal	GM	15	13,75	0,5	6,75	10	10	56	360
49	Vanka, Miloslav	FM,sen	10	6,25	0,5	5	9,25	2,25	33,25	360
59	Sabol, František		0	2,25	2,5	5	0	5	14,75	360

sija	nimi		2#	3#	lt	a#	n#	i#	yht	aika
12	Slovakia		20	16,5	12	16,75	15,75	22,75	103,75	1077
18	Kolčák, Marek	FM	10	10	7	6,75	10	8,25	52	357
58	Ralík, Oliver	sen	5	0	0	5	0,75	5	15,75	360
43	Dobiáš, Richard		5	6,5	5	5	5	9,5	36	360
13	Belgia		25	15,25	14,5	16,5	14,25	18,25	103,75	1079
2	Van Beers, Eddy	GM	15	12,5	7,5	11,5	10	10	66,5	359
38	Van Herck, Marcel	sen	10	2,75	7	5	4,25	8,25	37,25	360
14	Slovenia		20	6,75	2,5	18,5	15	25,5	88,25	1080
43	Sivic, Klemen	FM	10	0	2,5	6,75	6,75	10	36	360
51	Klasinc, Marko	FM,sen	10	2	0	5	5	10	32	360
55	Sitar, Darko		0	4,75	0	6,75	3,25	5,5	20,25	360
15	Saksa		25	6,75	6,5	18,25	5	23,25	84,75	1078
53	Steinbrink, Axel	FM	10	2,5	3	5	5	5	30,5	359
46	Rein, Andreas		10	4,25	3	8,25	0	8,75	34,25	359
56	Lossin, Sven-Hendrik		5	0	0,5	5	0	9,5	20	360
16	Latvia		10	7,75	10	15	5	20	67,75	1079
34	Ravins, Modris		10	5	7	5	5	10	42	359
67	Gajevskis, Antons	sen	0	0	0	5	0	2,5	7,5	360
60	Priednieks, Eriks	sen	0	2,75	3	3,75	0	5	14,5	360
66	Granauskis, Stasis	sen	0	0	0	5	0	5	10	360
17	Liettua 2		10	7,75	10,5	13,75	5	15	62	1077
45	Steponavičius, Stasys		10	3,5	8,5	3,75	5	5	35,75	360
61	Vitkevičius, Juozas		0	4,25	0	5	0	5	14,25	359
65	Petrauskas, Steponas		0	0	0,5	5	0	5	10,5	358
69	Račinskas, Romualdas	sen	0	0	1,5	1,25	0	0	2,75	360

Vain henkilökohtaisessa kilpailussa:

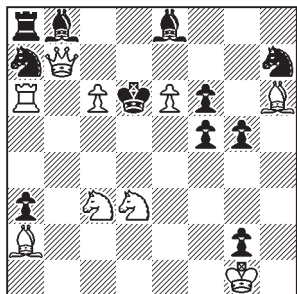
23	Petrov, Andrei	RUS	FM	10	6,25	8,5	10	9,25	5	49	360
31	Nicula, Dinu-Ioan	ROU		15	7,5	0,5	6,75	4,25	9	43	360
35	Gangin, Mihail	RUS	jun	15	9,25	1,5	8,25	0	7,25	41,25	360
37	Aridov, Vladimir	UKR	jun	10	8,25	3	5	4,25	8,25	38,75	360
42	Friedland, Omer	ISR	FM	10	1,25	0,5	6,75	8,25	10	36,75	358
48	Stawarz, Paweł	POL		10	8,5	0,5	5	0	10	34	351
54	Bylinkina, Anna	RUS	w, jun	10	2	2	5	0	7,25	26,25	359
57	McKay, Roddy	GBR	sen	5	0	0,5	3,75	2,5	5	16,75	360
64	Kožukina, Elena	UKR	w	5	0	0	2,5	0	5	12,5	360
68	Abdullajev, Elmar	AZE		5	0	0	0	0	5	360	

VILNAN AVOIMEN RATKAISUKILPAILUN PARHAITA

1 Aleksandr Ažusin, RUS 47,25 (180 min)	8 Aleksander Mišta, POL 36,00 (180)
2–3 Piotr Murdzia, POL 46,50 (180)	9 Piotr Górski, POL 35,25 (180)
2–3 Kacper Piorun, POL 46,50 (180)	10 Kari Karhunen, FIN 34,75 (180)
4 Mihail Dragoun, CZE 42,75 (180)	- - -
5 Eddy van Beers, BEL 40,75 (180)	24 Jorma Paavilainen, FIN 27,25 (180)
6 Oleksi Solovtšuk, UKR 37,25 (180)	46–50 Harri Hurme, FIN 19,00 (180)
7 Jonathan Mestel, GBR 36,50 (180)	

RATKAISEMISEN 9. EM-KILPAILUN TEHTÄVÄT

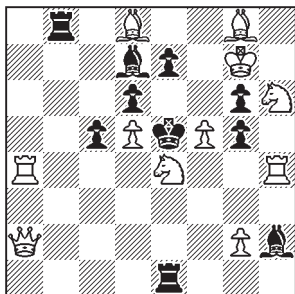
A

2#

9+11

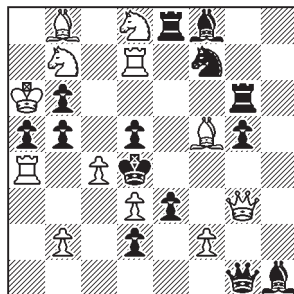
B

2#

11+10

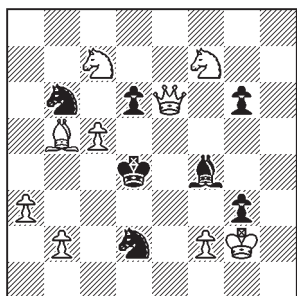
C

2#

12+14

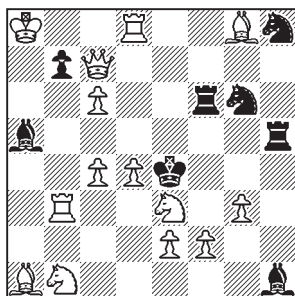
D

3#

9+7

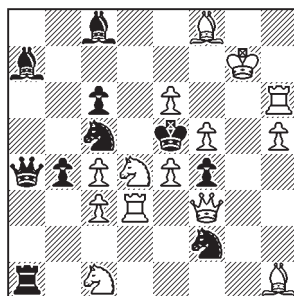
E

3#

14+8

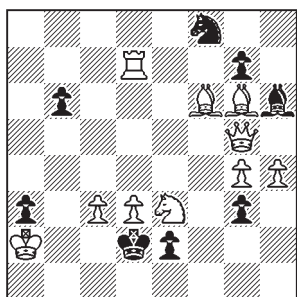
F

3#

14+10

J

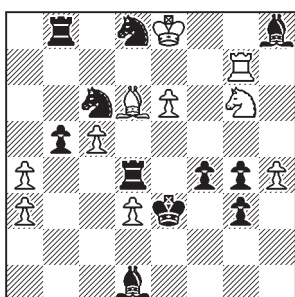

a#2

4.1.1.1

10+8

K

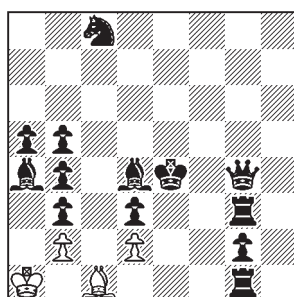

a#3

3.1.1...

10+11

L

a#6

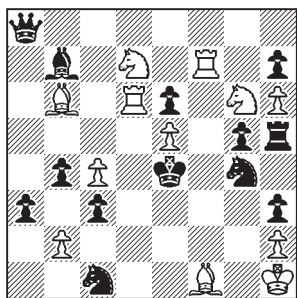
3.1.1...

4+13

Lopputehtävät G, H ja I julkaistaan muualla ensipainoksina.

Ratkaisut sivuilla 54–55.

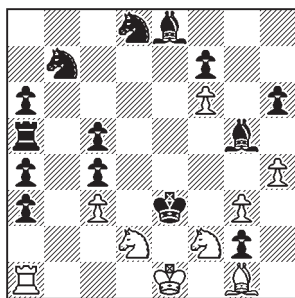
M

#4

12+13

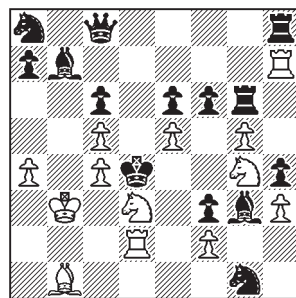
N

#5

9+14

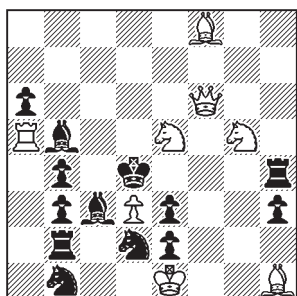
O

#6

13+14

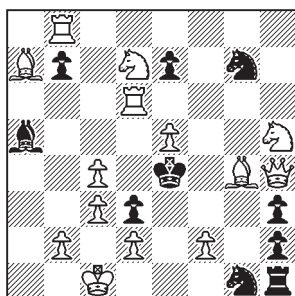
P

i#2

8+13

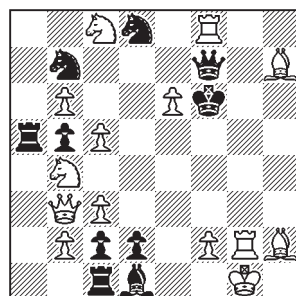
Q

i#3

14+10

R

i#6

14+10

Laadinnan henkilökohtainen MM 2010–2012

Heinäkuussa on saatu tulokset henkilökohtaisesta MM-kilpailusta. Osanottajat lähettivät kahdeksaan ryhmään korkeintaan kuusi vuosina 2010–2012 julkaistua tehtäväänsä. Viisi tuomaria antoi niille pisteitä ja neljän eniten pisteitä saaneen tehtävän yhteispisteet määräsivät sijoitukset kussakin ryhmässä:

A – 2-siirtoiset: 1. Marjan Kovačević (Serbia), 2. Vasili Djatshuk (Ukraina), 3. Valeri Shanshin (Venäjä)

B – 3-siirtoiset: 1. Aleksandr Feoktistov (Venäjä), 2. Mihail Marandjuk (Ukraina), 3. Aleksandr Kuzovkov (Venäjä)

C – monisiirtoiset: 1. Mihail Marandjuk (Ukraina), 2. Aleksandr Kuzovkov (Venäjä), 3. Aleksandr Feoktistov (Venäjä)

D – lopputehtävät: 1. Sergei Didukh (Ukraina), 2. Richard Becker (USA), 3. Oleg Pervakov (Venäjä)

E – apumattit: Michal Dragoun (Tšekin tasavalta), 2. Aleksandr Semenenko (Ukraina), 3. Viktor Tshepizhny (Venäjä) ... 29. Henry Tanner ... 61. Kenneth Solja

F – itsematit: 1. Andrei Selivanov (Venäjä), 2. Torsten Linss (Saksa), 3. Diyan Kostadinov (Bulgaria)

G – satutehtävät: 1. Petko A. Petkov (Bulgaria), 2. Vlaicu Crișan (Romania), 3. Peter Gvozdjak (Slovakia) ... 52. Kenneth Solja

H – retrot: 1. Dmitrij Baibikov (Israel), 2. Nikolai Beluhov (Bulgaria), 3. Nicolas Dupont (Ranska)

Kilpailutehtävien lähteet ja ratkaisut:

A) Marian Wróbel

3. palk. Frédéric Lazard MT 1949–50

1.e7 sp. (5 pist.)

1. - Ra~, Le~, Lxc6, Lc7, Rf8, f4, g4
2.Rb5, Dd7, e8R, Db4, exf8D/L, Re4, Lf4#
1.Tb6? Lc7!, 1.Lb3(c4)? a2!, 1.Lg7? g4!,
1.Kxg2? Lxc6+!

B) Gerhard Latzel

1. palk. *Lippische Landeszeitung* 1950

1.Rxc5 (5)

uhk. 2.Rd3/Rxd7#

1. - dxc5, Lb5, Lxf5 2.Lc7, Db2, Rf7#
1.Rd2? g4!, 1.Rf2? c4!, 1.Rxd6? Le6!,
1.Rf6? Lxa4!, 1.Rxg5? Tb3!

C) Milan Vukčević

2. kum. *Probleemblad* 1962

1.Le4 (5)

uhk. 2.Txd5/Dxe3#

1. - Td6, L/Rd6 2.cxb5, Rc6#
1.Td6? Le4!, 1.Ld6? Te4!, 1.Te7? dxc4!

D) Aleksander Galitski

Deutsche Schachzeitung 1890

1.Rg5 sp.

1. - Lxg5 2.Dxd6+ Ke4, Rd5 3.Ld3, Dxd5#
1. - Kxc5 2.De3+ Lxe3 3.Rge6#
1. - Le5 2.Dd5+ Rxd5 3.Rce6#
1. - dxc5 2.De4+ Rxe4 3.Rf3#
1. - d5 2.Df6+ Kxc5, Le5 3.b4, Rce6#
1. - gxf2 2.Df6+ Le5, Ke3, Kxc5 3.Dxf2,
Dc3, Rge6/b4#
1. - Rd~ 2.De4+ Kxc5 3.Db4/Rge6/b4#
(duaali 2.Rf3+ Kxc5 3.b4#)

E) Valentin F. Rudenko

Dieter Kutzborskin mukaan, *Presledovanije Temy* 1983

1.Lh7

- uhk. 2.Te8+ Te6, Te5 3.Df4, D/Txe6#
1. - Thf5 2.Lc3 ~, Txf2, Lxc3 3.Rd2, De5,
Rxc3#
1. - Tff5 2.Tc3 ~, Td5, Lxc3 3.Rd2, Df4,

Rxc3#

1. - Txb7 2.Dxa5 ~ 3.Dd5/Rc3/Rd2#

1. - Tf8 2.De7+ Te5 3.Dxe5#

1. - Tf7 2.Lxg6+ ~ 3.Df4#

F) Meindert Niemeijer

Tšekkoslovakia – Alankomaat, *De Maasbo-
de* 1928

1.Kh8 uhk. 2.Rxc6+ Dxc6 3.Lg7#

1. - Rcx4 2.Rce2 ~, Rxd3/Rh3 3.Dxf4,
Dxe4#

1. - Rfx4 2.Rde2 ~, Rxd3/Rxe6 3.Dxf4,
Dxe4#

1. - Rcx3 2.e7 ~, Rg4, Rfx4, Le6 3.Lg7,
Rxd3, Rxd3/Dxe4, Txe6#

1. - Rfx3 2.Dg4 ~, f3, Rcx4, Rxe6/d7
3.Dg7, Rxf3, Rf3/Rxd3, Rxd3#

1. - Rxe6 2.Rxe6 ~, Rxd3 3.Ld6/Lg7/Dxf4,
Rxd3#

1. - Rg4 2.Rde2 ~, Rxh6, Rxd3 3.Ld6/Dxf4,
Lg7, Rxd3#

1. - Rd7 2.exd7/Rde2

J) Christer Jonsson

2. palk. *Thema Danicum* 1993 (peilikuva)

1.Lxg5 Tf7 2.Kxe3 Lxg5# (1,25)

1.Rxd7 Rf5 2.Kxd3 Rd6# (1,25)

1.Rxg6 Te7 2.Kxd3 Dd5# (1,25)

1.gxf6 Rc2 2.Kxc3 Tc7# (1,25)

K) Efrén Petite

The Problemist 11/2004 (peilikuva)

1.Tb4 Td7 2.Lc3 axb4 3.Kd4 Lxf4#

1.Txa4 Ta7 2.Kd4 Txa4+ 3.Kd5 Rxf4#

1.Txd3 Rf8 2.Ke4 Txg4 3.Kf5 Txf4#

(pist. 1,75 - 3,25 - 5)

L) József Pogáts

Suomen Tehtäväniekat 1994 (peilikuva)

1.Te3 dxe3 2.Kf3 exd4 3.Ke2 d5 4.Kd1 d6
5.Kc2 d7 6.Dd1 dxc8D/T#

1.Lxb2+ Kxb2 2.Te1 Kb1 3.Tee3 La3

4.Kd4 dxe3+ 5.Kc3 Kc1 6.Dc4 Lb2#

1.Lc3 bxc3 2.b2+ Kxb2 3.Lb3 c4 4.Kd4

Kxb3 5.a4+ Kxb4 6.De4 Lb2#

(pist. 1,75 - 3,25 - 5)

M) Jean-Pierre Boyer

1. palk. *Europe Echecs* 1978 (peilikuva)
1.Td2
uhk. 2.Ld3+ Rxd3 3.Te2+ Re3 4.Txe3#
1. - cxd2 2.Rc5+ Kd4+/Ke3+ 3.Rxb7+ Ke4
4.Rd6#
1. - Rf6 2.Rxf6+ Kf5+ 3.Rd5+ Kxg6/Ke,g4
4.Tf6, Td4#
1. - Rxe5 2.Td4+ Ke3+ 3.Td5+ Ke4
4.Txe5#
1. - Re2 2.Txe2+ Kd3+ 3.Tg2+ Ke4
4.Txg4#
1. - Rf2+ 2.Tfxf2 (3.Rf6#) hxg6/Dd,f,h8
3.Ld3+ Rxd3 4.Tde2#

N) Ferdinand Metzener

Die Schwalbe 1949

- 1.Td1
uhk. 2.Rxc4+ Kf3 3.Td3+ Le3 4.Txe3#
1. - Lb5 2.Tc1 (uhk. 3.Rg4+ Kd3 4.Re5#)
Rc6 3.h5 sp.
3. - Rb~ 4.Rfe4+ Kd3 5.Rxc5# (1,25)
3. - Rc~ 4.Rg4+ Kd3 5.Re5# (1,25)
3. - Lg~ 4.Rh3+ Kd3 5.Rf4# (1,25)
3. - a2 4.Rd1+ Kd3 5.Rb2# (1,25)

O) Pentti J. Rantanen

21. sija 1. WCCT 1972–75 (peilikuva)
1.a5 uhk. 2.Rb2+ Kxc5 3.Ra4#
1. - Ke4 2.fxg3 (uhk. 3.Re~#) Kf5 3.Rdf2+
Kxg5 4.Re4+ Kf5 5.Rd6+ Kg5 6.Rf7# (2,5)
1. - Rb6 2.Rb4+ Kxc5 3.Txb7 (uhk. 4.Ra6#)
Dxb7 4.Rd3+ Kd4 5.Rf4+ Kc5 6.Rxe6#
(2,5)

P) Udo Degener

2. palk. *The Problemist* 1994
1.Df7 uhk. 2.Rgf3+ Rxf3# (1,25)
1. - Lxd3 2.Ref3+ Rxf3# (1,25)
1. - Tf4 2.Dxf4+ Re4# (1,25)
1. - Lc6 2.Dc4+ Rxc4# (1,25)
1.Df5? Lc6!

Q) Seetharaman Kalyan

2. sija 3. WCCT 1984–88 (peilikuva)
1.Dg5 sp.

1. - R7~(Rhx5/Re8) 2.Rb6 ~ 3.f3+ Rxf3#
1. - Re6 2.Rc5+ Rxc5 3.f3+ Rxf3#
1. - Rf5 2.De3+ Rxe3 3.f3+ Rxf3#
1. - L~(Lc7/Ld8) 2.Tb6 ~ 3.f3+ Rxf3#
1. - Lb4 2.Rc5+ Lxc5 3.f3+ Rxf3#
1. - Lxc3 2.Td4+ Lxd4 3.f3+ Rxf3#
1. - exd6 2.Rc5+ dxc5 3.f3+ Rxf3#
1. - e6 2.c5 ~ 3.f3+ Rxf3#
1. - b5 2.Tbb6 ~ 3.f3+ Rxf3#

R) Hans Moser

3. palk. *feenschach* 1990
1.c6 uhk. 2.Txf7+ Rxf7 3.Rd5+ Kxe6
4.Rf4+ Ke5 5.Dd5+ Kf6 6.Rh5+ Lxh5#
1. - Rxe6 2.Tg6+ Kf5 3.Txf7+ Ke4 4.Tg3+
Ke5 5.Th3+ Rf4 6.Th5+ Lxh5#
1. - Rxc6 2.Rd5+ Kxe6 3.Rf6+ Kxf6
4.Tg6+ Kf5 5.Dxf7+ Ke4 6.Df3+ Lxf3#
(pist. 1,75 - 3,25 - 5)

FIDE-ALBUMI 2004–2006

Uusin FIDE-albumi on ilmestynyt. Se sisältää 672 sivulla vuosilta 2004–2006 valitut 1367 tehtävää, teemahakemistot, laatija- ja lähdeluettelot. Slovakkialaiset toimittajat Peter Gvozdjakin johdolla ovat onnistuneet viimeistelemään teoksen niin, että ulkoasu vastaa aikaisempia.

Suomalaisia on mukana 10: Unto Heinonen (17 tehtävää), Harri Hurme (1,5), Teppo Mänttä (1), Terho Marlo (1), Matti Myllyniemi (0,5), Jorma Paavilainen (2), Pauli Perkonjoja (0,5), Henry Tanner (0,5), Kari Valtonen (1) ja Marko Ylijoki (7 tehtävää, 4,5 pistettä).

Kirjaa saa ST:n välityksellä 40 euron hinnalla. Tilaukset puheenjohtajalle pikaisesti.

Vuosien 2007–2009 albumi valmistetaan myös Slovakiassa. Tehtävät on jo valittu. Kirjan kokoa pyritään pienentämään vain englanninkielisellä tekstillä ja tiivistämällä hakemistoja.

Albumin 2010–2012 tehtävien lähetyksai-
ka päättyi 1.6.2013.

Tehtävashakin historiaa: Vanhan shakin aika (n. 550–1475)

Esitelmä ST:n kevätpäivillä 26.–27.5.2012 (laajennettu versio 29.10.)

Ensiksi on syytä lyhyesti määritellä, millä perusteella jotakin peliä nimitetään shakiksi, olipa se sitten japanilaista, malesialaista, korealaista, kiinalaista tai intialaista. Tunnusmerkkejä on kaksi: 1) pelin voitto riippuu yhden nappulan (kuninkaan, kenraalin tms.) kohtalosta, eli siihen kohdistuva torjumaton uhkaus päättää pelin, ja 2) pelissä on useita erivahvuisia ja -liikkeitä nappuloita

Vanhan shakin ajalla tarkoitan sitä lähes 1000 vuoden jaksoa, jolloin läntisen shakkipelin ja -nappuloiden nimitykset jonkin verran muuttuivat, kun peli levisi uusille alueille, mutta säännöt pysyivät olennaisesti samoina. Yhtä perusteltu olisi nimitys keskiaikainen shakki tai jopa indo-persialais-arabialainen shakki. Tässä käsitelen tätä shakin läntistä varianttia, jolla tuli olemaan suurin merkitys sekä eurooppalaisen että myöhemmin ns. kansainvälisen shakin kehittymiselle.

Tšaturanga

Intiassa peli variaatioineen tunnettiin yleensä tšaturanga-nimisenä, jota pelattiin monien muiden pelien tavoin 8x8-ruutuisella aštapaḍa-laudalla. Peli muistuttaa xiangqita, kiinalaista shakkia, vaikka erojakin on runsaasti. Kirjallisten lähteiden puuttuminen vaikeuttaa yhteyksien selkiyttämistä, mutta kumpikin peli lienee saanut vaikutteita oman ja vieraiden kulttuurien muista peleistä, ja luultavasti kiinalainen xiangqi on vaikuttanut dynaamisemman intialaisen tšaturangan muotoutumiseen enemmän kuin päinvastoin. Intialaistakaan shakkia ei siis kukaan keksinyt yhdessä yössä, vaan peli on todennäköisesti vuosisatojen aikana eri vaiheita läpikäynyt hybridi. Jotkut tutkijat ovat sitä mieltä, että kiinalainen shakki olisi varsinainen ”alku-shakki”. Tätä pelin muotoa voi aiheellisesti

nimittää shakin itäiseksi variantiksi, sillä se on selvästi vaikuttanut monien Kauko-Idässä pelattavien varianttien kehittymiseen.

On perusteltua olettaa, että Persiaan kulkeutunut variantti – joita oli monia hiukan toisistaan poikkeavia – kehittyi gupta-dynastian (226– n. 600) hallitusajan loppupuolella Luoteis-Intiassa tšaturanga-nimisenä (’nelijäseninen’), mikä ajan eppisissä runoudessa viittasi intialaisen armeijan jo vuosisatoja käytössä olleeseen neljään osastoon: jalkaväkeen, ratsuväkeen, sotavaunuihin ja norsuihin. Vaunuja ei juuri 500-luvulla enää käytetty, ja niinpä joissain varianteissa niiden tilalla on laiva, olihan Intialla huomattava jokilaivasto. Monissa myöhemmissäkin nappulaseteissä tämä nappula on kuvattu laivaksi.

Niemimaalla puhuttiin tuohonkin aikaan kymmeniä kieliä, mutta oli selvää, että nappuloiden nimet käännettiin ainakin sanskritiksi, joka oli oppineiden käyttämä kieli, ja on syytä uskoa, että peliä harrasti pääasiassa ylhäisö aivan kuten sittemmin Persiassa. Nappuloiden yleisimmät nimet olivat raja (kuningas), mantri (ministeri), ratha (sotavaunut), ašva (hevonen), gajah (norsu) ja padati (jalkaväen-stilas). Rinnakkaisnimityksiä esiintyi.

Nappuloiden liikkumistavoissa oli vakiintumattomuutta, erityisesti tämä koski norsua ja jossain määrin myös vaunuja, niin että näiden kahden nappulan sekä liikkumistapa että sijainti pelin alkuasemassa saattoi vaihdella. Persiaan kulkeutunut variantti oli kuitenkin ilmeisesti sama kuin arabisääntöinen.

Šatrang

Persiassa n. vuoden 600 tienoilla peli sai nimen šatrang, ja nappuloiden nimet korvattiin omakielisillä nimityksillä, mutta armeijan nelijako säilyi ennallaan. Nappuloiden nimet

olivat nyt šah (kuningas), vizir tai wazir (neuvonantaja), rukh (sotavaunut), asp (hevonen), pil (norsu) ja piadeh (sotilas).

Persialaisena aikana tuli tavaksi sanoa kuningasta uhattaessa ”šah” ja mattia tehtäessä ”šahmat” (kuningas on voimaton), joka arabialaisessa ja myöhemmässä eurooppalaisessa käytössä sai merkityksen ’kuningas on kuollut’. Sassanidien mahtava dynastia (320–651) oli juuri noihin aikoihin musertumassa muslimivalloittajien käsissä, ja vuosina 635–651 Persia lopullisesti joutui arabien haltuun.

Šatranj

Arabit omaksuivat pelin jo miehitysajan alkuvaiheissa. Muslimeina he eivät hyväksyneet nappuloiksi eläin- tai ihmishahmoja, niinpä he korvasivat ne abstraktimmilla muodoilla. Sääntöjä he eivät ilmeisesti muuttaneet, ja nappuloiden nimiäkin vain vähän: malik (kuningas; myös šah), wazir tai ferz (neuvonantaja), rukh (sotavaunut), fars (hevonen), al-fil (norsu) ja baidaq (sotilas).

Oli arvattavissa, että uusi uskonto suhtautui epäluuloisesti outoon peliin. Se olikin kielletty vuosina 650–685, ja mm. 50. kanoninen käsky vuodelta 680 kielsi muslimeilta shakinpeluun, mutta kiello ei pysäyttänyt pelin voittokulkua. Šatranjin, joksi peliä alettiin nimittää, etuna oli se, että siihen ei liittynyt uhkapeliä eikä vedonlyöntiä, toisin kuin esimerkiksi nardiin (backgammon), ja pelissä menestyminen ei perustunut sattumaan vaan taitoon.. Kiellot ja sallivuus vaihtelivat, mutta vähitellen peli alettiin hyväksyä tai ainakin sitä elettiin sietää. Alkoipa vähitellen joillakin kalifeilla olla jo omia hovipelaajia, mikä ennakoi shakkiammatillisuuden tuloa. Ensimmäinen kiistaton arabiankielinen kirjallinen viittaus šatranjiin on vuodelta 720.

Parhaat arabialaiset pelaajat alkoivat tutkia peliä systemaattisesti. He jakoivat pelin avaukseen, keskipeliin ja loppupeliin aivan kuten nykyäänkin, ja tutkivat kullekin pelin

vaiheelle ominaisia lainalaisuuksia. Pelit olivat melko pitkiä, sillä silloisin siirtosäännöin ne etenivät hitaasti. Muistiin merkittyyjä pelejä on säilynyt vain muutama, varhaisin ilmeisesti 900-luvun puolivälistä.

Vielä arabialaista keksinnöistä voi mainita siirtojen algebrallisen merkintätavan, sekä lyhyen että pitkän, jota tosin sovellettiin lähinnä mansubeihin, ja 900-luvulla käyttöön otetun kaksivärisen ruudukon, joka helpotti laudan hahmottamista.

Erot nykyshakkiin

Erot nykyshakkiin voi luetella melko nopeasti. Fers (m. firsan, wazir ym.), joka vastaa nykyistä daamia, oli heikko upseeri, sillä se sai liikkua vain yhden askeleen viistoon. Al-fil, joka on nykyisen lähetin edeltäjä, oli ns. hyppääjä, eli se liikkui kahden ruudun hyppäyksiin viistoriveillä saaden hypätä myös välissä olevan nappulan yli. Sotilaalla ei ollut alkuasemassa oikeutta kaksoisaskeleeseen (se, samoin kuin ohestalyönti kehittyivät 1300-luvulla), ja korrottuakin se sai vain fersiksi. Linnoitusta ei tunnettu, sekin kehittyi hiljalleen 1300-luvulta alkaen. Hevonen (nyk. ratsu), sotavaunu (nyk. torni) ja kuningas liikkuivat kuten nykynappulatkin. Sotilaan kaksoisaskelta ja paria pientä muutosta sekä joitakin alueellisia variaatioita lukuun ottamatta nämä siirtosäännöt olivat voimassa n. vuoteen 1475 asti.

Myös pelin alkuasema oli ilmeisesti jo intialaisessa versiossa ollut sama. Nykysääntöä, jonka mukaan valkeilla (tai punaisella) pelaavan oikean nurkkuaruuden tulee olla valkea, ei voitu noudattaa, koska ruudukot aluksi olivat yksivärisiä, mutta se ei tuottanut ongelmia, kun pelaajat vain sijoittivat kuninkaansa toisiaan vastapäätä samalle pystyriville, eli e- tai d-linjalle.

Pelin saattoi voittaa kolmella tavalla: 1) tekemällä matin, 2) tekemällä patin tai 3) lyömällä kaikki vastustajan nappulat K:ta lukuun ottamatta (ns. ryöstövoitto; Medinan

sääntö), ellei vastustaja seuraavalla siirrolla saanut tasoitettua tilejä. Kaksi jälkimmäistä voittotapaa olivat perusteltuja, sillä jos vaikkapa tornit, pelin selvästi vahvimmat upseerit, olivat vaihtuneet, matin tekeminen saattoi olla työlästä, ehkä mahdotontakin. Ensimmäinen kirjallinen maininta patista tasapelinä on vasta vuodelta 1422, vaikka sääntöä ehkä sovellettiin Italiassa jo 1300-luvulla. Alun perin italialaisessa pelissä patti oli joko patintekijän häviö, tai pattiin joutuneella oli oikeus vaihtaa pois yksi pattiin osallistuva nappula, mutta on epäselvää, miten kauan tämä sääntö oli voimassa.

Peli saattoi tietysti päättyä myös tasapeliin joko ikuisella shakilla, jolloin vahvemmalla puolella ei ollut mahdollista estää vastustajan toistuvia shakkauksia, siirtojen toistolla tai siten, että ryöstövoiton uhkaamaksi joutunut pystyi heti omalla siirtovuorollaan ryöstämään myös vastustajan kuninkaan paljaaksi.

Vanhan ajan shakkitehtävät

Vanhimmat säilyneet shakkitehtävät ovat arabialaisia n. vuodelta 840, mutta niitä on hyvin todennäköisesti laadittu ja ratkaistu jo paljon varhemmin. Nimitys mansuba ('se mikä on asetettu tai järjestetty') tai mansubi tarkoittaa kaikenlaisia laadittuja tehtäviä, vaikka sen usein mielletään viittaavan vain pitkiin mattijahteihin.

Ehkä on vielä hyvä kertoa knoppitietona, että arabialaisissa shakissa vastustajat olivat "punainen" ja "musta", ja tehtävät saattoivat olla kumman tahansa voittoja – ja nimen omaan voittoja (tai tasapelejä), sillä vaatimus "matti n siirrossa" on eurooppalaisten keksintöä, mutta tekee useimmiten oikeutta tehtävien sisällölle, sillä mansubien osoittaman voittotavan oli tarkoitus olla ainoa mahdollinen. Määrämittaiset tehtävät syntyivät Euroopassa, mutta tarkkaa ajankohtaa on vaikea määrittää, sillä shakkipeli tuli tänne useassa eri vaiheessa ja eri aikoina eri puolille eteläistä ja keskistä Eurooppaa.

Arabialaisia tehtäviä on säilynyt jälkipolville n. 550 erilaista. Eurooppalaisia vanhan shakin tehtäviä lienee niitäkin olemassa muutama sata. Vanhan shakin tehtävät voisi jaotella seuraavasti: 1) pitkät K-jahdit, 2) lyhyehköt sommitelmat, 3) loppupelit ja -tehtävät ja 4) ehtotehtävät. Kolme ensimmäistä ovat varsinaisia mansubeja, 4-tyypin tehtävät eurooppalaista keksintöä.

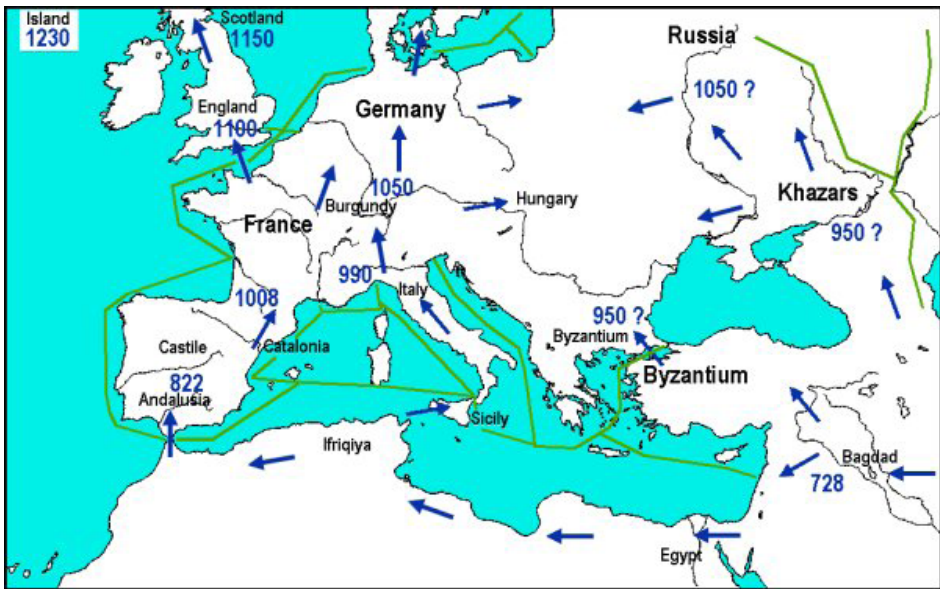
Shakkipeli saapuu Eurooppaan

Eurooppaan shakkipeli tuli pääasiassa kolmea reittiä: pohjoisafrikkalaisten ja arabien jälkeiset maurit toivat sen Iberian niemimaalle ja Sisiliaan, toinen reitti kulki Persiasta Bysantin kautta itäiseen Keski-Eurooppaan, ja kolmas väylä oli Kaspianmeren ja Volgan kauppareitti, jota pitkin peli saavutti Kiovan ruhtinaskunnan ja Venäjän. Neljäskin tärkeä väylä oli olemassa, sillä pelin levittämistä laajemmalle Eurooppaan edesauttoivat viikinkien laajat kauppa- ja ryöstöretket. Varhaisimmat eurooppalaiset kosketukset peliin tapahtuivat 800-luvulla, ja 1100-luvulla se tunnettiin kaikkialla ns. sivistyneessä Euroopassa, n. vuoden 1230 tienoilla jopa Islannissa asti.

Oheisella kartalla on likimääräisiä arvioita shakkipelin kulkeutumisesta eri puolille Eurooppaa.

Pitkän aikaa Euroopassa pelattiin arabialaisilla säännöillä, ja 1300-luvulle asti varsinaiset siirtosääntöjä koskevat innovaatiot olivat pieniä. Merkittävimmät muutokset koskivatkin nappuloiden nimityksiä. Fersillä ei ollut oikein vastinetta eurooppalaisissa hoveissa, ja jo n. vuodelta 1000 (Versus de Scachis) on ensimmäinen viittaus siihen, että visiiri oli muuttumassa kuningattareksi tai ylhäiseksi naiseksi (lat. regina, ital. donna yms.). Myös al-fil 'norsu' oli eurooppalaisille liki tuntematon, ja se saikin mitä moninaisimpia nimityksiä. Rukh oli nimityksenä käsittämätön, joten sekin sai joko nimeä mukailevat kuulemavastineensa (mm. engl. rook), ja

The diffusion of Chess in Europe

Lähde: Medieval European Chess

toinen suosittu nimitys oli linna tai torni (holl. Kasteel, saks. Turm). Myös englannissa ”castle” on puhekielinen rinnakkaisnimi.

Itse pelin nimi johdettiin usein arabiankielisestä nimestä tai maurien käyttämästä nimestä šaterej (esim. esp. ajedrez, kreik. zatrikion), mutta useimmiten persian ’šah’ oli esikuvana, jopa ’šah-mat’ (esim. venäjän šahmaty).

Alfonso X ja eurooppalaiset inno-vaatiot

Ensimmäinen merkittävä shakkipeliä käsittelevä eurooppalainen teos on vuodelta 1283 Kastilian hallitsijan Alfonso X Viisaan *Libros de axedrex, dadas e tablas*, jossa oli mm. 103 tehtävää ja joka käsitteli myös muita pelejä. Siinä viitataan jo sotilaan kaksoisaskeleeseen ja niin sanottuun fersin eli daamin kahden askeleen ”hyppyyn”, jonka se sai tehdä ensimmäisellä siirrollaan. Tämä oikeus oli myös korottuneella fersillä. Fersin hypyllä saattoi

olla alkujuurensa jo joillakin Pohjois-Afrikan reuna-alueilla.

Muualta vähäisestä kirjallisuudesta tiedetään, että myös kuninkaan ”hypyt” alkoivat olla sallittuja, eli kuningas saattoi ensimmäisellä siirrollaan siirtyä kaksi askelta, joko suoraan viistoon tai pysty- ja vaakasuoraan, mutta myös kuten ratsu. Tästä olikin enää lyhyt askel linnoitukseen, joka yleistyi 1500-luvulla. 1400-luvulla tunnettiin jo eri maissa eri versioita näistä siirroista, ja niinpä, kun kaksi pelaajaa kohtasi, oli ensin sovittava, pelattiinko esimerkiksi italialaisten, saksalaisten vai englantilaisten sääntöjen mukaan vai vielä jonkin paikallisen version mukaan. Tämä vakiintumattomuus jatkui toki 1800-luvulle asti, ja siihen liittyi vielä muun muassa korotussääntöjen kirjavuus. Edes patista ei oltu yksimielisiä: oliko se tasapeli, voitto vai peräti patintekijän häviö, kuten Englannissa vielä 1800-luvulla. Oli vielä sekin mahdollisuus, että patti tai ryöstövoitto oli arvoltaan vain puolet mattivoitosta, millä oli

merkitystä, kun pelattiin rahasta. Ryöstövoitto joka tapauksessa tunnettiin vielä Islannissa 1800-luvulla.

Shakin suosio ja levinneisyys

Shakki oli Euroopassakin ylhäisön harrastus, joka vasta keskiajan loppupuolella alkoi levitä porvariston keskuuteen. Peliä pelattiin myös nopalla ja siihen saattoi liittyä rahapanoksesta pelaamista ja vedonlyöntiä, mutta näiden käytösten yleisyydestä ja laajuudesta ei ole juuri tietoa. Eipä tiedetä paljoa pelitaidostakaan, sillä muistiin merkittyjä pelejä ei juuri ole muilta kuin arabeilta, heiltäkin hyvin vähän. Tähän vaikutti osaltaan järkevän merkitsemistavan puuttuminen, sillä varhaiselta uudelta ajaltakin peräisin olevat pelit on vielä kirjoitettu sanallisesti, mikä oli varsin työlästä. Algebrallinen merkitsemistapa tuli Euroopassa käyttöön vasta 1700-luvulla (Stamma 1739, Philidor 1749, Hirschel 1795).

Näyttää siltä, että pelitaito Euroopassa jäi arabien tasosta, vaikka ammatillaisuutta eri hallitsijoiden suojeluksessa esiintyi, mutta tehtäväharrastus oli siihen nähden suosittumpaa, vaikka tehtävistäkin kiinnostuneiden määrän on täytynyt olla pieni lukutaidon ollessa vain harvojen hankittavissa.

Bonus Socius ja Civis Bononiae

Bonus Socius (BS; 'hyvä toveri') ja *Civis Bononiae* (CB; 'Bolognan kansalainen') olivat laajimmat eurooppalaiset shakkitehtäväkokoelmat. BS:n oli koonnut ja toimittanut 1200-luvulla lombardialainen Nicolas St. Nicolai. Sen 194 tehtävää olivat yleensä taloudellisempia kuin mansubat, ja vaatimuksena oli tavallisesti ”matti n siirrossa”.

CB (1450–1500) sisältää 288 tehtävää, joista BS:een verrattuna 94 oli uusia. Myös CB:n kaikki tehtävät olivat vielä vanhasääntöisiä. Molemmissa kokoelmissa oli ns. ehto-tehtäviä, joita arabialaisissa käsikirjoituksissa ei ollut. Silmiinpistävä piirre on, että laatijat

eivät ”signeeranneet” tuotoksiaan. Tapa antaa laatijan nimi julkaistun tehtävän yhteydessä – olipa kyseessä sitten ensi- tai jälkipainos – yleistyi vasta uudella ajalla.

BS:n ja CB:n lisäksi liikkeellä oli useita suppeampia käsikirjoituksia. Niiden ”painosmäärät” olivat pieniä, joskus jopa vain yksi kappale, sillä kirjapainotaidon apua saatiin odottaa 1400-luvun lopulle.

Vallankumous siirtosäännöissä

Suurin mullistus shakin säännöissä tapahtui n. vuoden 1475 tienoilla. Lyhyessä ajassa lähetti muuttui kahden ruudun hyppääjästä linjanappulaksi, koko viistorivin valtiaaksi, ja vielä radikaalimpi oli daamin muutos: nappula, joka oli saanut liikkua vain yhden ruudun viistoon, yhdisti nyt itseensä sekä lähetin että tornin liikkeet, eli avoimella laudalla se pystyi liikkumaan laudan keskustasta 27 eri ruutuun! Näillä siirtymistavoilla oli edeltäjänsä joissakin shakin varianteissa (mm. noin vuonna 1200 keksityssä kuriirishakissa oli jo moderni lähetti), mutta silti niiden syntyhistoria on epäselvä.

Shakkipeli oli suosituinta Italiassa, joka onkin mainittu yhtenä mahdollisena uuden pelin syntysijana, mutta todisteet puuttuvat. Toinen varteen otettava teoria sijoittaa muutoksen lähteen Espanjan Valenciaan, josta ryhmä oppineita juutalaispakolaisia olisi vienyt uudistuksen muualle Eurooppaan, ennen muuta Italiaan ja Etelä-Ranskaan.

Espanjalaisen Lucenan vuonna 1495/7 julkaiseva *Repeticion de Amores e Arte de Axedres con CL iuegos de partido* oli ensimmäinen kirja, jossa on mainittu sekä uudet että vanhat säännöt. Kirja sisältää shakkitehtäviä kaikkiaan 150 kappaletta, 75 vanhaa ja 75 uutta. Samoilta ajoilta (n. 1490) on peräisin ns. Göttingenin käsikirjoitus, jossa on niin paljon samansisältöistä materiaalia kuin em. kirjassa, että epäillään senkin olevan Lucenan kirjoittama.

1500-luvun merkittävimmät shakkikirjat

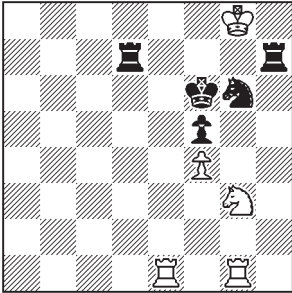
on painettu Espanjassa, vaikka taitavimmista pelaajista monet tulivat Italiasta. 1400-luvun lopulta ovat vihdoinkin säilyneet vanhimmat muistiin merkityt uusisääntöiset pelit. Teos *Oxford Encyclopedia of Chess Games* (1977) päivää vanhimman tällaisen pelin noin vuodelle 1485.

Euroopassa vanha arabisääntöinen peli sai antaa sijaa uudelle niin nopeasti, että vanhaa peliä ei kirjallisuudessa enää mainita vuoden 1560 jälkeen. Arabishakki jäi elämään muslimimaailman pelinä, ja toisaalta se ikuistui mansubeihin.

- * Ylösalainen sotilas on fers, joka liikkui yhden ruudun viistoon;
- * Ylösalainen lähetti on alfif, joka liikkui kaksi ruutua viistoon saaden hypätä välissä olevan nappulan yli.

1. Abu Na'am

n. 840 (*Bonus Socius*, n:o 42)

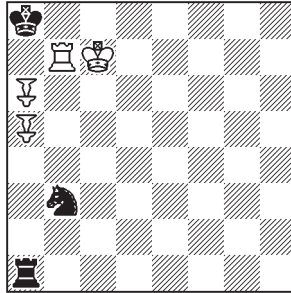

3#

5+5

2. al-Adli

n. 840 (Ms. Abd'al Hamid, n:o 33)

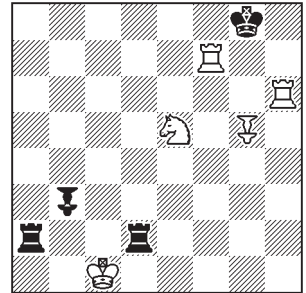

4# (sr.: 3#)

4+3

3. al-Adli

n. 840 (Ms. Abd'al Hamid, n:o 40)

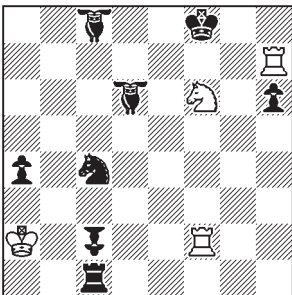
5#

5+4

4. as-Suli

ennen v. 946

(Ms. Abd'al Hamid, n:o 135)

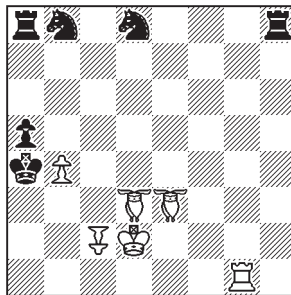
4#

4+8

5. as-Suli

ennen v. 946

(Ms. Abd'al Hamid, n:o 103)

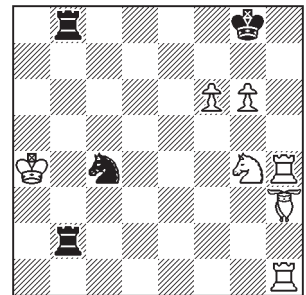
5#

6+6

6. as-Suli

ennen v. 946

(Ms. Abd'al Hamid, n:o 96)

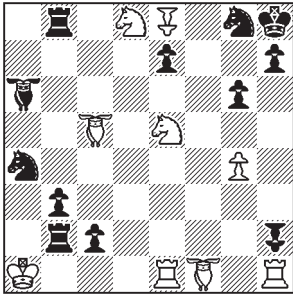

6#

7+4

7. as-Suli
ennen v. 946

(Ms. Abd'al Hamid 1140,
n:o 62)

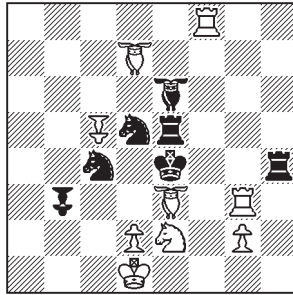

13# (= 12#)

9+12

8. anonymi persialainen
käsikirjotus

päiväämätön
(Ms. As-ad Efendi, n:o 23)

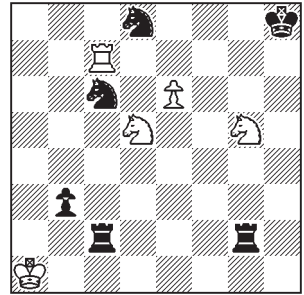

4#

9+7

9. anonymi persialainen
käsikirjotus

päiväämätön
(Ms. As-ad Efendi, n:o 39)

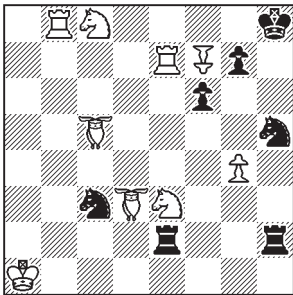

5#

5+6

10. anon. persial. käsikirj.
päiväämätön

(Ms. As-ad Efendi, n:o 65)

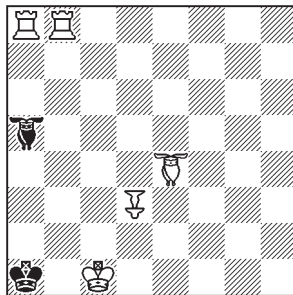

9#

9+7

11. Laatiija tuntematon
ennen v. 1273

(British Museum Ms. n:o 7)

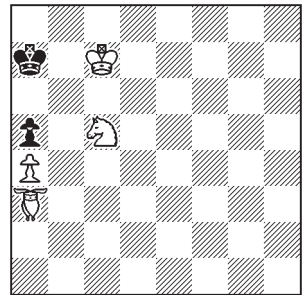

i#11 (sr. i#9)

5+2

12. King's Library Ms.

n:o 13, 1200-luvun lopulta

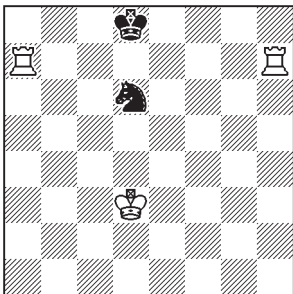

7#*

4+2

13. Bonus Socius Ms.

(Firenzen Kansalliskirjasto,
n:o 1) 1200-luvulta

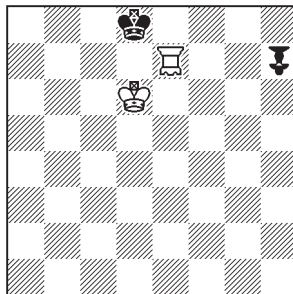

2#

3+2

14. Bonus Socius Ms.

(Firenzen Kansalliskirj.,
n:o 13) 1200-luvulta

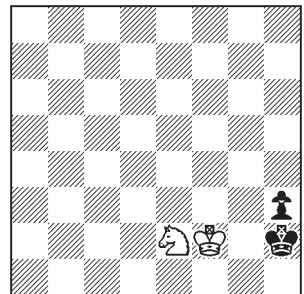
2#

T+Ae7

2+2

15. Bonus Socius Ms.

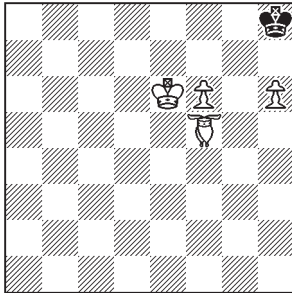
(Firenzen Kansalliskirjasto,
n:o 108) 1200-luvulta

5#

2+2

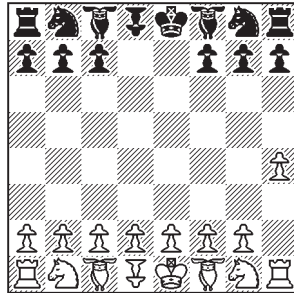
16. Bonus Socius Ms.
(Firenzen Kansalliskirjasto)
1200-luvulta

12#

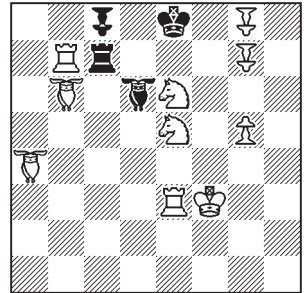
4+1

17. Civis Bononiae Ms.
(Firenzen Kansalliskirj.
n:o 230) 1450–1500

5# Musta saa siirtää 16+14
vain, jos sitä shakataan!

**18. Latinankielinen Picco-
lo-pergamentti-Ms.**
n:o 36 1400-luvulta

2#

10+4

Tehtävä 1: 1.Rh5+! Txh5 2.Tg6+ Kxg6 3.Te6# *mallimatein*. Tyypillinen lyhyt uhraussarja, joka ensimmäisen uhrauksen osalta on epäpuhtaasti sekä *linjanraivaus-* että *tukintauhraus*. Arabialaisille sommitelmamansubeille silmiinpistävä piirre: materiaali on tasan, mutta mustan uhkaukset voimakkaita. Se tietysti varmisti ratkaisujen korrek-tisuuden, mutta syitä saattoi olla muitakin, mm. se, että pyrittiin imitoimaan todellisia pelitilanteita [LISÄYS: Lähteessä yacpdb annetaan laatijaksi Abu Al-Hadim, ja sama sommitelma mustien nappuloiden eri sijain-nein on pantu Abu Na'amin nimiin (lähde Ms. 1297)].

Tehtävä 2: 1.Tb8+ Ka7 2.Ra8+! Kxa8 3.Fb7+ Ka7 4.Fb6#. Kyseessä on *haital-lisen massan syrjäyttäminen*: vahva torni raivaa tietä heikommalle upseerille. MTa1 on sivuratkaisun 1.Fb6? (1...Tc1+!) varalta, mutta entä mRb3? Luultavasti vain siksi, että ratkaisu olisi ainoa mahdollinen tie voittoon (alkuperäinen vaatimus lienee ollut ”valkea voittaa”).

[LISÄYS: Sivuratkaisu 3#: 1.Tb8+ Ka7 2.Fb7 ~ 3.Ta8,Fb6#; Harold J. R. Murrayn *History of Chess* antaa aseman vFa5→c5, +mTh3, jolloin tehtävä on korrek-ti – myös ilman mTa1:a ja mRb3:a, joista silti ainakin toinen tarvitaan korrek-tisuuden varmistami-

seksi, koska tehtävän alkuperäinen vaatimus on ollut 'valkea voittaa'.]

Tehtävä 3: 1.Tg6+! Kh8 2.Tf8+ Kh7 3.Th6+ [paluu] Kg7 4.Ff6+ Kxf8/Kxh6 5.Th8#. *Toistomallimatit* laudan reunassa 90 %:n kulkussa toisiinsa nähden. Samaa mat-tikuvaa hyödynnettiin myöhemmin useaan otteeseen vielä 1800-luvullakin. Uutta oli nyt pelin jakautuminen kahteen *muunnelmaan*, tosin vasta loppuvaiheessa. [LISÄYS 4: Niemann käyttää tällaisista toistomateista ”Pistetoiston” (Punktecho) nimitystä. Tämä tehtävä seuraavan ohella esittänee ensimmäisen sellaisen].

Tehtävä 4: 1.Rd7+!: 1.- Ke8 2.Tf8+! Axf8 3.Rf6+ Kd8 4.Td7#; 1.- Kg8 2.Tg2+! Kxh7 3.Rf6+ Kh8 4.Th8#. Tässä muunnelmat ovat *täyspitkiä*, ja toistomatit syntyvät vir-kistävästi eri tavoin. Tässä tehtävässä kuten edellisessäkin on *Zilahi*: T:t lyödään yhdessä muunnelmassa, ja toisessa lyöty T tekee matin. Ratsun paluu.

Tehtävä 5: 1.Kc3? (2.Ta1#) axb4+! 1.Ta1+! Kxb4 2.Ta4+ Kxa4 3.Kc3! Th5[1] 4.Fb3+ Ka3 5.Ac1[5]. *Työllistämisuhrauk-sen* tarkoitus on eliminoida 1...axb4+ ilman aikahäviötä, jolloin valkea voi pelata *hiljai-sen siirron*. Ensimmäinen looginen tehtävä *koetelmiseen*!? Alkusommitelmaa voi pitää myös haitallisen massan poistamisena.

Tehtävä 6: 1.Th8+! Kxh8 2.Af5+ Th2 3.Txh2+ Kg8 4.Th8+ Kxh8 5.g7+ Kg8 6.Rh6#. Kahden tornin *ajanvoittouhraukset* (suora sommitelma) päättyvät kauniiseen mallimattiin. Kuuluisa Dilaramin matti. Legendan mukaan pelin panoksena oli valkeilla pelaavan vaimo Dilaram, joka vaikutti omaan kohtaloonsa tokaistessaan miehelleen: ”Uhraa molemmat tornisi äläkä minua!” [LISÄYS: 2.- Th2 3.Txh2+ on pitkittävä kauneusvirhe semminkin, kun peli on 3. siirron jälkeen joka tapauksessa valkean voitto].

Tehtävä 7: 1.Ref7+! Kh8-g7 2.Re6+ Kf6 3.g5+ Kf5 4.Ad3+ Kg4 5.Re5+ [paluu] Kh4 6.Te4+ Kg3! 7.Te3+ Kg2 8.Txh2+ Kxh2 9.Rg4+ Kg1! 10.Tg3+ Kh1 11.Th3+ Kg1 12.Ae3+ Kg2 13.Rf4#. Tyypillinen 1-tyypin mansuba: K:n ajo *nurkasta nurkkaan*. Huomio kiinnittyy keskilaudan mattiin, jossa on mukana lähes koko valkean upseeristo, eli *loppuaseman taloudellisuus* on hyvä ottaen huomioon jahdin kulun laudan päästä päähän.

[LISÄYS: Ratkaisuoehjelma paljastaa, että tehtävä onkin itse asiassa 12#. Ratkaisun alku sujuu kuten pitääkin: 1.Ref7+! ... 5.Re5+, mutta jos nyt 5.-Kh4?, niin asema on 4#: 6.Txh2+ Kg3 7.Tg1+ Kxh2 8.Rf3+ Kh3 9.Rf4/ Af1#. Mustan pitää siis pelata 5.-Kg3/Kh3, jolloin ratkaisun loppu kuuluu kuten yllä, mutta yhtä siirtoa lyhempänä (6.Te3+ jne.)]

Tehtävä 8: 1.Tf4+? Rxf4 2.Rc3+, mutta 1...Txf4! Niinpä ensin esitoimi 1.Tg4+! Tgx4 ja sitten pääaie 2.Tf4+ Txf4 3.Rg3+ Kd3 4.Ab5# (2...Rxf4 3.Rc3+ Kd3 4.Ab5#). Esitoimena *ruudunraivaus*, jonka jatkona kaksi *hätää*. Looginen tehtävä.

Tehtävä 9: 1.Th7+ Kg8 2.Rf6+ Kf8 3.e7+ Rxe7 4.Tf7+! Rxf7 5.Re6#. Tämä sommitelma, joka päättyy *kahden ratsun mattiin*, edeltää myöhemmän eurooppalaisen esityksen 1400-luvulta ja on tyylikkäämminkin toteutettu.

Tehtävä 10: 1.Te8+! Kh7 2.Th8+ Kxh8 3.Re7+ Kh7 4.Th8+ Kxh8 5.Rg6+ Kh7 6.Af5+ Kh6 7.g5+! Kxg5 8.Ae7+ Kh6 9.Rg4#. *Raivaus-* ja *työllistämisuhrausten*

logiikkaa: vTe7 uhrautuu tehdäkseen tilaa vR:lle e7:ään, Tb8 uhrautuu, jotta ratsu ehtii shakkaamaan g6:sta. Harmi, että loppuase-massa aiemmin tärkeä ratsu on tarpeeton.

Tehtävä 11: 1.Tb1+! Ka2 2.Fc2 Ka3 3.Tb2 Ka4 4.Kb1 Ka3 5.Ka1 Ka4 6.Fb1 Ka3 7.Ta6[7] Ka4 8.Ac6+ Ka3 9.Tc2 Kb3 10.Tb6[7]+ Ka3 11.Tc3+ Axc3#. Ensimmäinen *itsematti*, joka on samalla *musta mini-maali*. Merkkipaalu, vaikka valkea voisikin vaihdella siirtojärjestyistä siirroissa 4.-7.

[LISÄYS 1: yacpdb antaa lähteeksi Cotton Library. Vaikka keskiajan laatijat suhtautuivat liberaalisti esim. siirtovaihtoduaaleihin, täytynee mennä 1700-luvulle asti, ennen kuin löytyy nykykatsannossa virheetön itsematti. On kuitenkin otettava huomioon vanhan shakin laadintaihanteet].

LISÄYS 2: Ratkaisuoehjelman mukaan tehtävä on i#9 kaksin alkusiirroin, 1.Tb1+ ja 1.Fc4, mutta alkusiirron jälkeen ratkaisu sujuu duaaleita. Esim. 1.Fc4 Ka2 2.Tb1 Ka3 3.Tb2 Ka4 4.Kb1 Ka3 5.Ka1 Ka4 6.Tb1 Ka3 7.Tc8! Ac7 8.Fb5 Aa5/Ae5 9.Tc3+ Axc3#; jos 7.-Ka4, niin 8.Fb5+ Ka3 9.Tc3+ Axc3#. Valkea alfil on tässä sivurat-kaisussa tarpeeton. Samalla tavoin ratkai-suohjelmat ovat kohdelleet lukemattomia muitakin vanhoja tehtäviä.

Tehtävä 12: *1...Ka8 2.Rd7 Ka7 3.Ac5+ Ka8/Ka6 4.Rb6/Rb8#, mutta mistä tempo? 1.Kd8! Kb8! 2.Kd7 Ka8! 3.Kc8 Ka7 4.Kc7 ja loppu kuten yllä. Ensimmäinen *vaihdelma-tehtävä*, jossa valkea vastaa mustan *kolmio-manööveriin* harvinaisella *neliömanööverillä*. Musta minimaali, jossa toinen muunnelma päättyy *ihannemattiin*. Ensimmäistä kertaa valkea on reilusti niskan päällä, joten hienostuneempi strategia on mahdollinen. [LISÄYS: Tehtävä ratkeaa myös alkusiirrolla 1.Kd7, minkä lisäksi esiintyy siirtovaihtoduaali 4.Kc7/Rd7. Lieneekö laatija ollut tästä kaikesta tietoinen, sillä kaikkia ratkaisut kuitenkin päättyvät samalla tavalla ja kaikissa valkea suorittaa neliömanööverin? Kts. edellisen tehtävän kommentti.]

Tehtävä 13: **1.Thg7!** Rb7[e8],Kc8/Rf7[c8], Ke8 2.Ta8/Tg8#. Ehkäpä ensimmäinen *vaihtolinainen vaihdelmatehtävä* (Incomplete Block), jonka *tempohoukutukset* 1.Kc[e]2? kumoaa 1.- Rf7!, ja oikea alkusiirto täydentää puuttuvan matin tehden tehtävästä englantilaisen koulukunnan terminologian mukaan *tempoalkusiirtoisen* (Waiter). Jälleen musta minimaali, eli arabialaiset ihanteet alkoivat syrjäytyä. [LISÄYS: yacpdb antaa vuosiluvuksi 1266, mikä voikin olla käsikirjoituksen varmennettu päiväys.]

Tehtävä 14: **1.TAe6!** (~) Fg~ 2.TA[x]g8#. Uusi *satunappula*, joka yhdistää tornin ja alfilin liikkumistavat ja saattaa olla nykyisen daamin esimuoto. Ensimmäinen *minitehtävä*.
Tehtävä 15: **1.Rc3!** Kh1 2.Re4 Kh2 3.Rd2 Kh1 4.Rf1 h2 5.Rg3#. 5#:nä tämä on virheelinen (1.Rd4! Kh1 2.Rf5 Kh2 3.Re3 Kh1 4.Rf1 jne.), mutta jos tämä olisi lopputehdävän finaalivaihe, olisiko kyseessä vain harmiton ”reitinvalintaduaali?”, koska loppu on identtinen? Minitehtävä. Tällä *yhden ratsun nurkkamatilla* tuli olemaan paljon seuraajia, aina meidän päiviimme! [LISÄYS: yacpdb: lähde Bonus Socius 1350]

Tehtävä 16: **1.Ke7!** Kg8 2.f7+ Kh8 3.f8F Kg8 4.Ff6 (fersin ”hyppy”) Kh8 5.Fg7+ Kg8 6.Ad7 (tai dualistisesti 6.Ad3/Ah3) Kh7 7.Kf6 Kg8 8.Ke6! Kh7 9.Kf5 Kg8 10.Kf6 Kh7 11.Af5+ Kg8 12.h7# ihannematti, ja koosteen ensimmäinen *Rex Solus* -tehtävä, jossa valkea kuningas suorittaa taidokkaan kolmiomanöoverin. Tehtävä osoittaa, miten hankala peliä oli voittoa matilla! Kyseessä on muuten ihan aitoa tehtävätaidetta, sillä pelinä asema on jo valkean voitto.

Tehtävä 17: **1.Rc3** 2.Re4 3.Th3 4.Te3 5.Rf6#. Valkea voisi myös aloittaa siirrolla 1.Th3. Muuten tämä olisi nykyään hovikelipoinen *sarjasiirtoinen*, sillä semmoinenkin ”oikeaoppinen” muoto on jo olemassa, jossa siirtosarjaa tekevä puoli saa shakata, ja vastustajan on se torjuttava, minkä jälkeen siirtosarja taas jatkuu normaalisti (Parry-Series eli torjuntasarjasiirtoinen).

Tehtävä 18: *1.- Tf7+ 2.Fxf7#; **1.Rd7!** (2.Ref8,Rec5#) 1.- Kxd7 2.Rc5#, 1.- T[F]xd7 2.R[x]c7#, 1.- Tc3 2.Rf6#, 1.-Tc4 2.Rd4,Rf6# (duaali). Tämä 1400-luvulla laadittu *moderni 2-siirtoinen* ei lakkaa hämmästyttämästä. Alkuasemassa mustan *shakkiin on esipelimatti*. Alkuaseman *puolipatterista* lähtee toinen ratsu uhrautuen ja *antaen pakoruudun*. Kun kuningas ottaa uhrauksen vastaan, valkea tekee *epäsuorasta patterista kiinnitysmatin*. Muiden upseerien lyödessä uhri-ratsun syntyy *tukintamatti*. Minulta kesti kauan löytää asemasta luontevasti nouseva muunnelma 1.- Tc3 2.Rf6#, jossa avautuu toinen epäsuora patteri! Taloudellisuus on lähes täydellinen (vain vsg5 on tarpeeton, koska Fg7 ottaa ruudun f6). Moittia voi tietysti toista uhkausta, joka ei toteudu, mutta se taitaa olla koko tehtävän ainoa selkeä miinus. Upeat jäähyväiset keskiajalle!

Kari Valtonen

chessproblem.valtonen@gmail.com.

Lähteet:

- Brace, Edward R.: *An Illustrated Dictionary of Chess*. Hamlyn: London, New York, Sydney, Toronto 1977.
- Golombek, Harry: *A history of Chess*. Routledge & Kegan Paul: 1976.
- Breuer, Josef: *Beispiele zur Ideengeschichte des Schachproblems*. Die Schwalbe: Dusseldorf 1982.
- Kainulainen, Jussi: *Shakkipelin historia*. Karisto: Hämeenlinna 1984.
- Litmanovicz, Władysław & Giżycki, Jerzy: *Szachy od A do Z 1-2*. Sport i Turystyka: Warszawa 1987.

Painamattomat lähteet:

- Cazaux, Jean-Louis: Is chess a hybrid game?
- Farrokh(?): Medieval European Chess.
- Wikipedia
- yacpdb (Yet another problem database)

Mestari sadan vuoden takaa

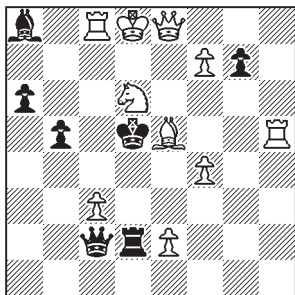
Artikkelini aiheena on noin sata vuotta sitten vaikuttanut brittiläatija Arthur M. Sparke. Tehtävämaailma tuntuu unohtaneen hänet, ja aivan syyttä, kuten toivon kirjoitelmani osoittavan.

Joskus vuosia sitten shakkihistorioitsija Antero Leitzinger valokopioi minulle *Uusi Suometar* -lehden shakkipalstoja vuosilta 1912–1914. Selailin hiljattain palstoja, ja huomioni kiinnittyi oheiseen, 15.2.1914 julkaistuun tehtävään S1, jonka laatijaksi oli merkitty A. M. S. Lähdetä tai edes julkaisuvuotta ei ollut annettu. Kuvion asemaa ei löytynyt tehtävätietoannoista.

Ratkaisin tämän miellyttävän tehtävän pienten vaikeuksien jälkeen. Pakoruudun antava alkusiirto ja uhka eivät ole mitenkään ilmiselviä. Päätin yrittää selvittää, kuka mahdollisesti kätkeytyi nimikirjainten AMS taakse. Kyseessä tuskin oli suomalainen laatija. Tämänkaltaisia hiottuja kaksisiirtoisia ei Suomessa vielä tuolloin laadittu, ja *Uuden Suomettaren* palstalla esiintyneiltä suomalaislaatijoilta yleensä mainittiin kotipaikka, toisinaan koko nimikin.

S1) A. M. S.

Jälkipainos, *Uusi Suometar* 15.2.1914

2#

10+7

Tehtävän S1 alkusiirto 1.Re4! antaa mK:lle pakoruudun ja uhkaa 2.Lxg7#; vR:n lyöntejä

1.-Kxe4+/Dxe4 seuraa 2.Ld6/Dd7#; muita muunnelmia: 1.-Dxc3/Lc6/g5.g6 2.Rxc3/Dxc6/Rf6#.

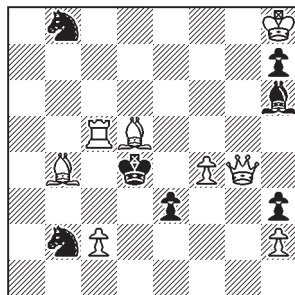
Erilaisia S-alkuisia sukunimiä A-alkuisin etunimin löytyy laatijahakemistoista jonkin verran, mutta ainoa löytämäni AMS oli brittiläatija Arthur M. Sparke, joka juuri vuoden 1913 jälkeen tuli suuren yleisön tietoisuuteen sarjalla turnausmenestyksiä.

Olen tätä artikkeliani varten käynyt läpi viitisenkymmentä Sparken kaksisiirtoista mattitehtävää – ilmeisesti hän ei muunlaisia laatanutkaan – ja tehtävä S1 sopii oikein hyvin hänen laatimukseen. Varma en voi toistaiseksi olla, ennen kuin tehtävä mahdollisesti löytyy jostain lähteestä. En usko, että kyseisellä palstalla olisi julkaistu ulkomaisia ensipainoksia. Varmaankin asiasta olisi mainittu ja laatijan nimi annettu täydellisenä.

Olen löytänyt eri lähteistä Sparkelta muuttaman tehtävän jo aivan 1890-luvun lopulta. Sitten hän tuntuu pitäneen laadinta- tai ainakin julkaisutaukoa toistakymmentä vuotta. Tässä näyte varhaistuotannosta:

S2) Arthur M. Sparke

The Brisbane Courier 27.5.1899

2#

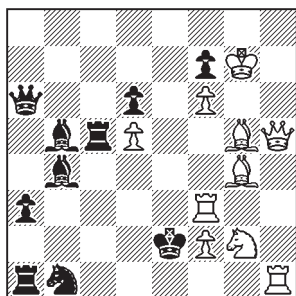
8+7

Kuvioasemassa mustalla on useita siirtoja, joihin valkealla ei ole mattisiirtoa valmiina. Lähetti d5:ssä on tiellä, ja 1.Lh1! on perinteinen kaunis, siirtopakon luova alkusiirto. Kiinnostavimmat muunnelmät ovat b2-ratsun tukintoja: 1.-Rc4/Rd3 2.Td5/c3#; jos 1.-Ra4,Rd1 niin 2.D(x)d1#. Mustan lähetin kaikkiin neljään siirtoon tulee eri matit: 1.-Lxf4/Lf8/Lg5/Lg7+ 2.Dxf4/f5/fxg5/Dxg7#. Jos 1.-e2 niin 2.Dg1#, ja b8-ratsun siirtoja seuraa 2.D(x)d7#. Miellyttävää, mutta vielä suhteellisen yksinkertaista.

Sparkle ei ollut minulle mitenkään tuttu nimi, vaikka varmaan hänen(kin) tehtäviinsä olen joskus törmännyt. Hänen tuotantonsa tutustuessani paljastui kuitenkin, että hän oli kymmenkunnan aktiivisimman vuotensa aikana, 1914–1924, yksi kaikkein menestyksekkäimmistä kaksisiirtoislaatioista. Vain sellaiset nerot kuin italialainen Giorgio Guidelli (1897–1924), argentiinalainen Arnoldo Ellerman (1893–1969) ja toinen britti Comins Mansfield (1896–1984) rohmusivat selkeästi enemmän palkintosijoja. Sparkelta on löytynyt yhteensä 48 sijoitusta laadintakilpailuissa; näistä 21 on ollut palkintosijoja ja 9 ensimmäisiä palkintoja (näistä yksi jaettu). Todennäköisesti sijoituksia on ollut jonkin verran enemmän.

Yksi Sparken varhaisista voitoista, S3, tuli amerikkalaisen shakkimesenaatin Isaac Rican (1850–1915) muistokilpailusta:

S3) Arthur M. Sparke
1. p. ex aequo Rice MT 1916

2#

10+10

Tässä Fide-albumiinkin valitussa tehtävässä valkealla on lupaavan näköinen L/T-patteri, mutta tornia tarvitaan f3:ssa valvomassa ruutuja d3 ja f2. Valkealla on toimeentoman oloinen D, joka voisi siirtyä vaikka h3:een väijytykseen (1.Dh3?) suojaamaan d3-ruutua. jolloin T vapautuisi siirtymään f5:een (uhka 2.Tf5#). Muunnelmät toimivat hyvin, mutta 1.-Tc4! kumoo houkutusken; valkea ei pysty hyödyntämään Lb5:n linjan katkoa. Oikea alkusiirto on 1.Dh7!, joka uhkaa 2.De4#. Puolustusiiirroissa mustan nappulat joutuvat joko katkomaan mustia linjoja: 1.-Tc3/Tc4/Rc3 2.Te1/Dd3/Dc2# tai tukkimaan K:n ruutuja: 1.-Ld2/Ld3/Rd2 2.Tf4/Tf5/Rf4#. Jälkimmäisissä mattisiirroissa valkea siis pystyy katkaisemaan oman linjanappulansa linjan, koska musta on tukkinut K:n potentiaalisen pakoruudun, jota kyseinen linjanappula vartioi. (Teeman nimi on B2 tai Somov B2.) Eriytyisen näppärää on mattisiirron duaalinvältö muunnelmissa: 1.-Ld2 2.Rf4+? ja 1.-Rd2 2.Tf4+?. Myös 1.-Le1 on puolustus, mutta mattisiirto on jo nähty: 2.Txe1#. Musta Da6 tarvitaan nähdäkseni vain poistamaan duaali siirron 1.-Ld3 jälkeen; ilman daamia kävisi myös 2.Dxd3#.

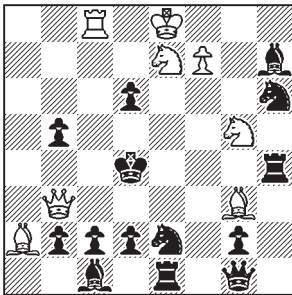
Ohimennen: Rican MT oli sikäli erikoinen – mahdollisesti ainutlaatuinen tällä tasolla – että tuomari George Carpenter (1844–1924) antoi sekä 2#- että 3#-ryhmässä 1. palkinnon jaettuna (ex aequo) viiden laatijan kesken. (Ei muita palkintosijoja; myöskään kunniamaininnan saaneita ei laitettu järjestykseen.) Mattitehtävien tuomio julkaistiin *American Chess Bulletinin* marraskuun numerossa v. 1916, lopputehtävien tuomio joulukuussa.

Sparken tuotannon tasokkuuteen nähden on hyvin outoa, että hänestä ei löydy juuri mitään elämäkertatietoja, ei esimerkiksi synnyin- tai kuolinvuotta. Hänen kotikaupunkinsa oli itäenglantilainen Lincoln, jonka vahvimpia pelaajia hän oli; hän edusti myös kotikreivikuntaansa Lincolnshireä joukkueotteluissa kärkipöytien tuntuunassa. (*Chess Amateur* -lehden maaliskuun 1930

numerossa on maininta tällaisesta joukkueot-
telusta.) Eräässä Whiten Joulusarjan kirjassa
(1922, ks. alla) hänestä on julkaistu pienen
pieni kuva. – Tässä lähes kaikki elämäker-
ralliset tiedot, joita olen Sparkesta löytänyt.
Esimerkiksi British Chess Magazinessa ei
ole julkaistu hänestä kuolinuutista. Voidaan
spekuloida, että kenties hän onnistui elämään
suhteellisen vanhaksi, eivätkä nuoremmat
ikäpolvet enää hänen kuollessaan muista-
neet, että hän oli muutamaa vuosikymmentä
aikaisemmin lukeutunut huippulaatijoihin.
Ehkä 1930-luvun melskeillä oli osuutensa...

Sparke julkaisi suuren osan tuotannostaan
amerikkalaisen Good Companion -tehtä-
väyhdistyksen (Good Companion Chess
Problem Club, 1913–1924) *Our Folder* -ni-
misessä lehdessä. Yhdistyksen toiminnasta
kertominen veisi liikaa sivuun varsinaisesta
aiheestani; riittänee kun totean, että yhdistys
keskittyi erityisesti kaksisiirtoisiin mattiteh-
täviin ja useimmat tuon alan huipuista olivat
yhdistyksen aktiivijäseniä. Alain C. Whiten
Joulusarjan kirja vuodelta 1922, *The Good
Companion Two-Mover*, kokoaa kansiansa
väliin noin 900 valittua ja kommentoitua
kaksisiirtoista yhdistyksen laatijoilta. Ei liene
sattuma, että Sparken aktiivisin kausi osuu
yksiin GCCPC:n toimintavuosien kanssa.

S4) Arthur M. Sparke
2. p. The Good Companion C. P. C.,
helmikuu 1918

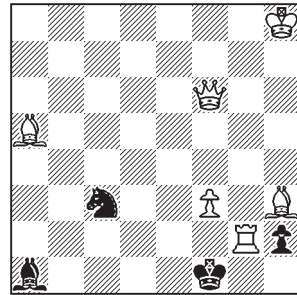
2#

8+14

Musta kuningas on vapaana, ilman tukenap-
puloita. Kaunis alkusiirto 1.Da3! ottaa hallin-
taan c5-ruudun ja uhkaa (avomattia) 2.Rc6#. Puolustuksena musta voi kiinnittää e7-ratsun: 1.-Te4/De3/Re- 2.Rf3/Dxd6/D(x)c3#. Muita puolustuksia: 1.-Ld3/Le4/b4 2.Da7/Re6/Tc4#. Valkea D vahtii ruutuja d3 ja e3; on kaunista, miten mustan tukittua toisen näistä (1.-Ld3/De3) vD:n mattisiirto vartioi edelleen vapaaksi jäänyttä ruutua (2.Da7/Dxd6#).

Tavanomaisten kaksisiirtoiskilpailu-
jen (toisinaan järjestettiin kilpailuja myös kolmisiirtoisille) lisäksi Good Companion järjesti joitakin kilpailuja myös ns. Meredithmuotoisille (eli 8–12-rippulaisille) tehtäville. Suurin osa Sparken tehtävistä on kohtalaisen raskaita – tyypillisesti niissä on noin 20 nappulaa – mutta Sparke osoitti pystyvänsä laatimaan hienoja tehtäviä myös kevyemmäl-
lä materiaalilla.

S5) Arthur M. Sparke
1. p. Meredith-T, The Good Companion
C. P. C., helmikuu 1918

2#

6+4

Esipelissä valkealla on matti valmiina mustan ratsun mielivaltaisiin siirtoihin (kuten 1.-Ra4,Rb5), 2.Dxa1#, mutta kaunis alkusiirto 1.Db6! (uhka 2.Df2#) luopuu tästä esipelimatista ja altistaa vK:n shakeille. Nyt mR:n mielivaltaista (shakkaavaa) siirtoa seuraa pat-
terimatti 2.Tb2#, mutta mustalla on myös ns. jatkettu puolustus 1.-Re2, joka estää Tb2:n;

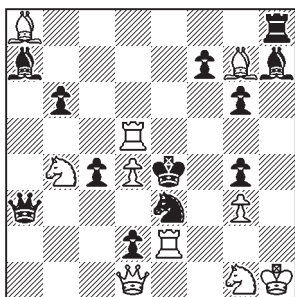
e2-ruudun tukinnan ansiosta mattisiirto on nyt 2.Tg7#. Lisämuunnelmia: 1.-Ke1 2.Db1# (kiinnitysmatti) ja 1.-h1R 2.Dg1#.

Good Companion -yhdistyksen *Our Folder* -lehden ohella Sparke julkaisi tehtäviään usein myös englantilaisessa *The Chess Amateur* -lehdessä (1906–1930). Se oli shakin yleislehti, jossa noin puolet sisälöstä oli omistettu tehtävähakille. Lehden tehtäväsastoa hoiti alusta lähtien ja kuolemaansa asti monipuolinen tehtäväniekka ja muusikko Philip H. Williams (1873–1922). Hänen muistolaadintakilpailussaan oli kaksi ryhmää, 2# ja 3#. Edellisessä jaetun 3. palkinnon saanut S6 on myöhäisin tiedossani oleva Sparken tehtävä.

S6) Arthur M. Sparke

31, *The Chess Amateur* III/1924

3. p. e. a., P. H. Williams MT 1923–1924

2#

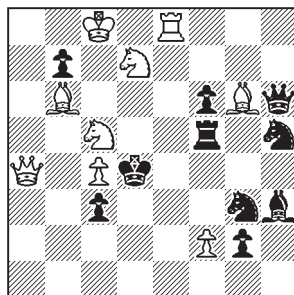
10+12

Hieman epätavallinen alkusiirto 1.Te1! (suoraan d2-sotilaan suihin) uhkaa 2.Dxg4#. Mustan puolustuksista siirrot 1.-Lg8+ ja 1.-Lb8 muodostavat kiinnostavan valve- ja bi-valve-parin, mattisiirrot ovat 2.Th5/Ta5#. Valve: nappulan siirto avaa oman linjanappulan linjan ja sulkee saman linjanappulan toisen linjan. Bi-valve: linjanappuloita on kaksi, ja jonkin kolmannen (oman puolen) nappulan siirto avaa näistä toisen linjan ja sulkee toisen. Valkea torni on aktiivinen myös muunnelmissa 1.-f5/dxe1- 2.Td8/Te5#. Lisämuunnelma 1.-Dxb4 2.Dc2#.

Eteläenglantilaisessa Portsmouthin kaupungissa julkaistu *Hampshire Telegraph and Post* järjesti vuosina 1915–1921 sarjan laadintakilpailuja, joissa myös Sparke menestyi.

S7) Arthur M. Sparke

1. p. *Hampshire Telegraph and Post* 1921

2#

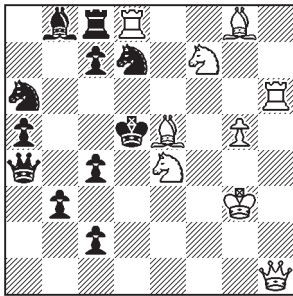
9+10

Kaunis alkusiirto 1.Re5! suojaa c4-sotilaan ja uhkaa 2.Dd7#. Mustan f5-tornin kaikki siirrot torjuvat uhan – ja samalla shakkaavat. Tornin mielivaltaista siirtoa (esim. 1.-Tg5+) seuraa 2.Rcd7#, koska vLg6 suojaa nyt ruudut d3 ja e4. Jatketuun puolustukseen 1.-Txex+ tulee 2.Re6#; jälleen B2-teemaa! Muita muunnelmia on runsaasti: 1.-Dh7,Df8,Dg7 2.Dd1# ja 1.-Re4/Rf4/c2/fxe5 2.Rb3/Rf3/Da1/Td8#.

Fide-albumin 1914–1944 kaksisiirtoisosassa Sparkelta löytyy vain kolme tehtävää, ja niistäkin yhdessä on sivuratkaisuihin. Tämän tehtävän (albumissa nro 166) historia on epätavallisen sotkuinen, mutta ehkä on hyvä yrittää hieman selvittää tätä vyyhtä. Kuvioasema on ranskalaisen Yves Cheylanin versio, joka on julkaistu ainakin WinChloe-tietokannassa; muuta julkaisupaikkaa en tiedä. Alkuperäinen versio julkaistiin irlantilaisessa *The Four-Leaved Shamrock* -nimisessä shakkilehdessä, jota julkaistiin (epäsäännöllisesti) vuosina 1905–1914; se sisälsi sekä peli- että tehtävähakkia. Lehden julkaisija Frideswide Rowland (1855–1919; jotkin lähteet ilmoittavat syntymävuodeksi 1843) oli vahvaho naispelaaja, shakkitoimittaja ja laatija.

S8) Arthur M. Sparke

1. p., *The Four-Leaved Shamrock* 1914
versio Yves Cheylan, WinChloe 2003

2#

9+11

Valkea haluaisi tehdä matin L/R-patterillaan, ja sitä varten e5-lähetti pitää siirtää turvaan. Automaattisesti tulee mieleen 1.Lh8?, mutta mikä olisi silloin valkean uhka? Nurkkaruutu pitääkin jättää ratsulle ja siirtää hillitymmin 1.Lg7! (2.Rh8#). Alkusiirto altistaa vK:n paljastusshakeille c7-sotilaalla: 1.-c5+/c6+ 2.Red6/Rfd6# Jälkimmäinen muunnelmä on taas B2-teemaa. Sama #-siirto seuraa myös puolustusta 1.-Dc6. Muut muunnelmat: 1.-Rc5/Txd8 2.Rc3/Rxd8#. Jo tässä vaiheessa voimme esittää kysymyksen, mitä tekee msa5? Nykyisen tehtäväestetiikkamme kannalta sitä ei tarvita, mutta sata vuotta sitten britit kammosivat duaaleja kuin ruttoa, ja 1.-Da5? sallisi mattisiirtona myös 2.Txd7#:n. Vanhoissa brittitehtävissä on lukuisia tällaisia tukenappuloita, joita nykylaatijat eivät enää käyttäisi. Mutta, kysyy nyt tarkkaavainen lukija, eikö myös siirtoihin 1.-Da2 ja 1.-Da1 tule sama duaali? Kyllä, mutta Sparken alkuperäisessä kuviossa olikin mLa2 juuri noita D-siirtoja estämässä. Siinä muodossa, jossa tehtävä esiintyy Fide-albumissa, on siis mLa2 ja lisäksi msc2 puuttuu. Mutta tässä muodossa on (1.Lg7:n lisäksi) kaksi sivuratkaisua: 1.Dd1+ ja 1.Kf4. Nämä sivarit msc2 torjuu.

Herää kysymys, onko tosiaan mahdol-

lista, että näin selkeät sivuratkaisut olisivat jääneet laatijalta, tuomareilta ja ratkaisijoilta näkemättä?! (Ilmeisesti ne jäivät näkemättä henkilöiltä, jotka aikanaan lähettivät tehtävän tarjolle albumiin sekä albumin valitsijoilta – mutta varmaankin molemmilla ryhmillä on ollut käsissään satoja tai tuhansia tehtäviä, eikä yhdelle yksittäiselle tehtävälle ole ollut monta sekuntia aikaa.) Yksi mahdollinen selitys on se, että vK olikin h2:ssa. Tällainen versio nimittäin osui silmiini selaillessani *Pittsburgh Gazette Times* -lehden shakkipalstaa 14.6.1914 internetissä loistavalla Chess Archeology -sivustolla. Kyseisellä palstalla on neljä kuvioitua tehtävää, ja Sparken jälkipainos on nro 1375. Kuvio on hyvin epäselvä (monet sivuston palstoista ovat esimerkillisen selkeitä, harmillisen monet eivät ole), mutta vK erottuu (melko) selkeästi ruudusta h2.

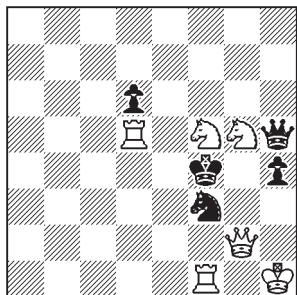
Voidaanko siis ajatella, että tehtävään on jossain vaiheessa eksynyt kuviovirhe? Ikävä kyllä asia ei ole niin yksinkertainen. Jos tämä nimittäin on ollut alkuperäinen asema (siis kuvion asemaan seuraavat muutokset: vKg3→h2, +mLa2, -msc2), keskeisessä muunnelmassa 1.-c5+ valkea voi matittaa myös siirrolla 2.Rg3#. Vaikea kuvitella, että Sparken tasoiselta laatijalta olisi jäänyt tällainen näkemättä...

Toistaiseksi jää siis selvittämättä, kenen aivoitus on aikanaan ollut dualin poistamisen siirtämällä vK g3:een.

Entä mitä mieltä ovat arvon lukijat – ne muutamat harvat jotka ovat jaksaneet kahlata tänne asti – seuraavasta kevennyksestä: kuvion asemassa korvataan mDa4 mL:llä (jotainhan tarvitaan estämään 1.Txd7#) ja poistetaan ms:t b3 ja a5. Alkuperäisestä ratkaisusta putoaa muunnelmä 1.-Dc6, mutta sehän ei ole itsenäinen muunnelmä, koska mattisiirto 2.Rfd6# toistuu.

Ohessa lopuksi kolme Sparken tehtävää ratkaistavaksenne. Ensimmäiset kaksi ovat kevyitä, kolmas hieman mutkikkaampi.

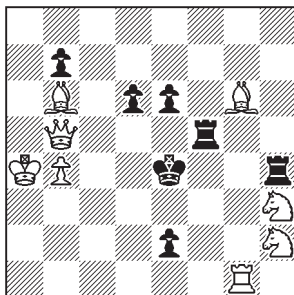
S9) Arthur M. Sparke
847, *The Chess Amateur*
IX/1918

2#

6+5

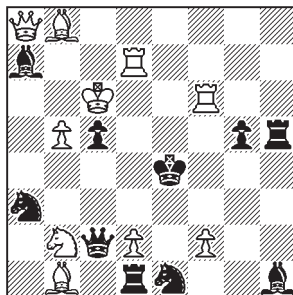
S10) Arthur M. Sparke
2575, *The Good Companion*
C. P. C., huhtikuu 1920

2#

8+7

S11) Arthur M. Sparke
2. kum. *The Good Companion*
C. P. C., joulukuu 1917,
nro 1540

2#

10+10

Ratkaisut. S9) Tässä matinmuutostehtävässä vaihdelman teemamuunnelmät ovat 1.-Dg4/Dxg5 2.Dd2/Dxf3#. Siirtopakon luovan alkusiirron 1.Dg1! jälkeen vastaavat muunnelmät ovat 1.-Dg4/Dxg5 2.De3/Dd4#; lisäksi 1.-D/h3 2.Txf3/Dg3#.

S10) Huvittava alkusiirto 1.Ka5! luo siirtopakon; tärkeimmät muunnelmät ovat 1.-d5/e5 2.Dxe2/Dc4#; musta vastaa alkusiirron itsekiinnitykseen vapauttamalla vD:n. Lisäksi: 1.-Th-/Tf4/e1- 2.T(x)g4/Rg5/Txe1#.

S11) 1.d4! (2.Kc7#) 1.-cxd4+ 2.Kd6#. Kaunista ja omaperäistä! Teema B2 jälleen. Kaksi muuta K-patteria: 1.-Rxb5/Lb6,Lxb8 2.Kxb5/K(x)b6#. Lisäksi: 1.-Txd4/g4 2.Te7/Tf4#.

English Summary

My article is about Arthur M. Sparke, a British composer (from Lincoln, to be precise), who was active about from 1914 to 1924 (though he published already in the 1890's). During that period he was one of the most successful two-mover composers, but for some reason he seems to be quite forgotten nowadays.

I have three questions for my readers:

1) About the first diagram, who was the composer and where was the problem pub-

lished for the first time? I found it in a Finnish newspaper *Uusi Suometar*, dated February 2nd, 1914. Only the initials of the composer were given, as AMS, and my guess is that the problem is by Sparke.

2) About Sparke himself. Can you find somewhere the dates of his birth and death? I haven't found them. For example, his obituary has not been published in the *British Chess Magazine*. I think it should have been, as he was also a strong local player. In the March 1930 issue of the *Chess Amateur* I noticed that Sparke played, earlier that year, in a county team match.

3) The problem from *The Four-Leaved Shamrock* (S8) was chosen into the FIDE Album for the years 1914 to 1944 (no. 166). The version shown there (remove Pc2, add black Ba2) has two cooks, 1.Qd1+ and 2.Kf4. Yves Cheylan's version is C+. (Perhaps the bPa5 should be taken out, too. From the modern perspective it is unnecessary.) However, the problem was quoted in the chess column of the *Pittsburgh Gazette Times*, June 14th, 1914 (available online through the great Chess Archeology site), and there the wK was on h2. No cooks anymore, but a bad dual after the defence 1.-c5+, when white can play his e4-S both to d6 and g3. My questions: was the wK

on h2 in the original position, and if it was, who, when & where published the cooked version of the Album for the first time?

If you have any information to give, please send an email to hentan@mbnet.fi.

Sekoilua

Maailman Tehtävähakkiliiton WFCCn Codex for Chess Composition, jatkossa koodeksi, toimii tehtävähakin normistona ja sääntökirjana. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan sen toista lukua, missä määritellään eri tehtävyytyt. Tämä luku, millä myös jaetaan tehtävät kilpailuissa eri ryhmiin, on kaikkea muuta kuin selkeä. Niinpä meillä on tilanne, että tehtävähakin laadinnan maailmanmestaruuskisoissa tietyt tehtävät kilpailevat väärässä sarjassa.

Olen MarPlus Forumin keskustelupalstalla luetellut 9 kohtaa, millä tehtävien luokitusta tulisi tarkentaa. Kirjoitustani on sanottu melkein täydelliseksi eli siinä on substanssia enemmän kuin kirjoituksissani yleensä. Nyt esitetään vain yksi kohdista ja tässä kysymyksen muodossa: miksi saturetrot kilpailevat retroryhmässä kun kilpailuissa on saturyhmä?

Saturetrolla tarkoitetaan retrotehtävää, jolla on satuominaisuus. Näitä löytyy esim. kahdesta viimeisestä henkilökohtaisen laadinnan maailmamestaruuskisasta: retroryhmässä on tehtävä, jossa on satunappula kirahvi ja tehtävä, jossa on kirke-ehto. Nämä ovat satutehtävän perinteisiä tunnusmerkkejä; TN-lehti ei julkaisisi tätä kirjoitusta, jos tämä perusväittäjä olisi virheellinen. Kaikissa WFCCn kilpailujen muissa tehtäväryhmissä, esim. suorissa mateissa ja apumateissa, tällaiset satuelementtejä sisältävät tehtävät menevät automaattisesti saturyhmään; retroissa ei. Yhteenveto tilanteesta: koodeksissa ei ole selkeätä määritelmää satushakille, mutta retrotehtäville se on erilainen.

Miten tähän on voitu tulla? Asiaa ei ole täysin pystytty selvittämään; saturetrot ilmes-

tyivät albumien retroihin 1980-luvun alussa ilman kirjattua muodollista päätöstä. Albumin entiset tekijät ovat maininneet, että komissio ei lainkaan puuttunut albumien tekoon sen jälkeen, kun tehtävät oli valittu. Onko käynyt niin, että komissio on delegoinut tämän tason kysymyksen kirjan tekijöille ja tästä on lähtenyt liikkeelle tämänhetkinen käytäntö? Kun tähän lisää, että koodeksi on kirjoitettu 1990-luvulla, niin asia joutuu erikoisempaan valoon. Onko tämän asian käsittely ollut niin vaikea, että koodeksin määritelmät tästä syystä ovat jääneet puolitehen? Käsitettä 'satutehtävä' ei ole määritelty, sana 'fairy' esiintyy tasan kerran yhdessä alaviitteessä ilman selkeätä viittausta. Retroanalyttiset tehtävät mainitaan kerran ilman määrittelyä. Kun asioita ei ole määritelty, on voitu jatkaa vakiintunutta, epäonnistunutta käytäntöä, tai kääntäen, vakiintunut käytäntö on ollut niin vahva, että sitä ei ole haluttu pilata tarkoilla määritelmillä. Oli miten oli, tilanne on täysin epätydyttävä.

Miksi tällainen epäohdonmukaisuus saa jatkaa? Olisikohan siitä syystä, että kärsijöitä on vähemmän kuin hyötyjiä? Hyötyjiä: satu-ryhmässä kilpailevat, koska osa kilpailusta menee toiseen ryhmään ja saturetrojen laatijat, koska pääsevät ryhmään, jossa on vähemmän kilpailua. Kärsijöinä ovat oikeaoppisten retrojen laatijat.

Minulle on jäänyt mielikuva, että WFCCn kaltainen järjestö ei erityisemmin arvosta sitä, että kentältä sinkoilee neuvoja miten toimia ja mitä tehdä. Tähän ei voi sanoa muuta kuin, että jos pitää omat asiat kunnossa, niin neuvoja tulee vähemmän. Suoraan toimintaan MatPlus Forumissa olen joutunut, kun Suomen Tehtäväniekat (ST) ei ole vienyt asian selkeyttämiseksi tehtyä esitystäni käsiteltäväksi WFCCssä. Auttaisiko tässä vedota STn sääntöihin? 'Yhdistyksen tarkoituksena on shakki- ja lopputehtävien harrastuksen levittäminen Suomessa ja kotimaisten tehtäväharrastajien etujen ajaminen panemalla toimeen kansainvälisiä ja kotimaisia tehtä-

vätturnauksia, tarkkaamalla laadinta- ja tarkkaisu-kilpailuja' jne. Jospa tulkittaisiin sanaa 'tarkkaamalla' tarkoittamaan myös toimia, kun on syytä. Vai onko toiminnan aika vasta, kun pyytämättä ja yllätyksenä, apumattiryhmässä vilisee satuapumatteja?

Shakki on urheilua, tehtävähakissa kilpaillaan urheilunomaisesti. Tehtävähakin uusi kattojärjestö WFCC on määritellyt yhdeksi päätehtäväkseen sääntöjen muotoilu ja suositusten anto tehtävähakin kaikilla osa-alueilla. Tätä ei ole vielä nähty; edeltäjäjärjestöltä perintönä saadusta ei ole suurta iloa kun säännöstö on sekava ja puutteellinen; kaiken lisäksi WFCC ei noudata sitä kilpailutoiminnassaan. Tilanteeseen voi puuttua WFCCn jäsenjärjestö kuten ST, yksittäinen problemisti ei. Mielestäni on syytä ja aika toimia, jotta tehtävähakki saa kilpailutoiminnalleen asianmukaiset ja selkeät pelisäännöt.

Espoossa 18.4.2013
Per Olin

Satushakista, retroista, Fide-albumeista

Oheisessa kirjoituksessaan Per ottaa esille tärkeitä asioita. Niihin vastaaminen syvällisesti veisi paljon tilaa, enkä ole varma, olenko minä oikea ihminen kertomaan Totuutta näistä asioista, mutta esitän siitä huolimatta mielipiteeni kolmesta toisiinsa kytkeytyvästä asiasta: ”satushakin” määrittelystä, retrotehtävistä ja Fide-albumeista. Koodeksiin puutun vain pinnallisesti; kenties joku toinen kirjoittaa siitä aikanaan enemmän.

Samoin kuin Per osoittaa sanansa koko laajalle lukijakunnalle, minäkään en vastaa pelkästään Perille vaan esitän monia sellaisia faktoja ja/tai näkemyksiä, jotka Per kyllä tietänee, mutta monet lehden lukijat välttämättä eivät.

Käytän seuraavassa termiä ”satushakki” (edempänä ilman lainausmerkkejä) hieman

vastentahtoisesti, lähinnä historiallisista syistä. Kun Per toteaa ”koodeksissa ei ole selkeätä määritelmää satushakille”, niin siihen voi todeta, että mitään järkevää ja kattavaa satushakin määritelmää ei liene koskaan keksitty, joten sitä ei voi kohtuudella odottaa koodeksiltakaan. On sanottu, että satushakkia (eli heterodoksista shakkia) on kaikki se, mikä ei ole normaalishakkia (eli ortodoksista shakkia), mutta tämä ”määritelmä” ei juuri lohduta, kun normaalishakkia ei ole määritelty.

Ortodoksitehtäville on perinteisesti asetettu sekä luontevia vaatimuksia (korrektius, omaperäisyys, taloudellisuus ja aseman laillisuus, joka pohjautuu mm. pelin alkuasemaan) että monenlaisia ylimääräisiä vaatimuksia kuten se, ettei saisi käyttää korotusnappuloita (vaikka ns. korvaavan lähetin käyttö hyväksytään), tai se, että hyvässä mattitehtävässä alkusiirto ei saisi lyödä mustaa upseeria. (Korrektius ja omaperäisyys ovat toki myös satutehtäviltä vaadittavia ominaisuuksia.)

Tehtävähakin historiassa on perinteisesti ollut kaksi aluetta, jotka on määritelty suhteellisen selkein rajoin: (ortodoksiset) mattitehtävät ja lopputehtävät. Näiden ohella on aina ollut runsaasti tehtäviä, jotka eivät ole mahtuneet näiden kahden alueen ahtaisiin rajoihin. Näitä ”sivullisia” on jo noin sadan vuoden ajan nimitetty satushakiksi. (Termi ”fairy chess” esiintyi ensimmäisen kerran painetussa tekstissä vuonna 1914.) Kun Fide-albumeita alettiin koota 1950-luvun lopulla (ensimmäinen albumi, joka kattoi vuodet 1956–1958, julkaistiin 1961), tehtiin päätös ryhmitellä (ortodoksiset) mattitehtävät kolmeen luokkaan, 2#, 3# ja n#, ja antaa (ortodoksille) lopputehtäville oma ryhmänsä; kaikki muut tehtävät – mukaan lukien itse- ja apumatit sekä retrotehtävät – sisällytettiin satushakkiosastoon. Tämä jako säilyi muuttumattomana vuodet 1983–1985 kattavaan, vuonna 1992 julkaistuun albumiin asti.

Termiin satushakki turvaututtiin varmaankin käytännön pakosta. Oli paljon loista-

via, kiinnostavia tehtäviä, jotka eivät sopineet perinteisiin kategorioihin mutta jotka silti haluttiin mukaan. Ja jollakin kattotermillä niitä sitten piti nimittää...

Osana Albumien satuosastoja olivat siis myös retrotehtävät, niin satuaineksia sisältävät kuin perinteisemmätkin. Kuten satushakki-termiä, myöskään retrotehtävä-termiä ei liene mahdollista määritellä kattavasti. (Lukuisissa ortodoksitehtävissä on retroaineksia.) Periaatteessa ”retro” viittaa taaksepäin kulkemiseen/katsomiseen, ja monen perinteisen retrotehtävän esittäjä kysymys liittyi linnoituksen ja/tai ohestalyönnin mahdollisuuteen, aseman laillisuuteen tai siihen, kumpi oli siirtovuorossa.

Perinteisiin retrotehtäviin sisältyivät myös retraktorit eli takaisinottoehtävät, joissa ensin peruutetaan yksi tai useampia siirtoja ja sitten pelataan eteenpäin, esim. mattiin tai apumattiin. 1920-luvulta lähtien tulivat suosituiksi sellaiset retraktorit, joissa musta pyrkii puolustautumaan valkean uhkaa vastaan. Näitä on kahta tyyppiä, Proca ja Høeg, riippuen siitä, kumpi saa päättää takaisin otetun lyönnin laadun, lyöjä vai lyönnin kohde. Vaikka olenkin jonkin verran askarrellut erilaisten satushakkitehtävien parissa, niin minulle Proca- ja Høeg-retraktorit ovat usein tuntuneet paljon eksoottisemmilta kuin useimmat satuehdot. Olisikin kiinnostava kuulla Periltä, ovatko nämä tehtävätyypit hänen mielestään normaali- vai satushakkia. Ainakin Fide-albumeissa niitä esiintyy – normaalimpien retrojen rinnalla – aina vuosien 1914–1944 (2. taannehtiva albumi, osa III, julkaistu 1975) albumista lähtien.

Per kirjoittaa: ”...saturetrot ilmestyivät albumien retroihin 1980-luvun alussa ilman kirjattua muodollista päätöstä.” Jos pidämme retraktoreita ja esim. retropatteja vielä ”ortodoksiretroina” (mikä on ristiriitainen käsite), niin ainakin kolme puhdasta ”saturetroa” löytyy Albumeista jo ennen 1980-lukua. Albumissa 1914–1944 tehtävässä 321 (apuretraktori) esiintyvät aiturit ja heinäsiirikka,

joita käytetään siksi, että mK pystyisi peruuttamaan kolmoissakkiiin. Vuosien 1977–1979 albumin retrotehtävän 671 kuvioasemassa on kaksi maoa (ja pelin alkuasemassa niitä on ollut neljä), ja retrotehtävä 672 on ristikkoshakkia; saturetroja siis selvästi nämäkin. Saman albumin tehtävä 668 on perinteinen Proca-retraktori, mutta sen vaatimus on ”matti 2400 siirtoa (= 4799 puolisiirtoa, HT) sitten”. Jos Proca-retraktoriretroja pidetään ortodoksishakkina, niin tämä lienee yksi pisimmistä ortodoksitehtävistä. (En tiedä pitempää ortodoksitehtävää, mutta toisaalta en ole lähtenyt niitä etsimäänkään. Satutehtävistä löytyy pitempiäkin.)

Niinpä siis Fide-albumeissa ”saturetrot” ovat aina kulkeneet siististi käsi kädessä ”ortodoksiretrojen” kanssa, eikä ole tarvittu mitään erillistä myöhempää päätöstä (jollaiseen Per vihjaa) sisällyttää salakavalasti edellisiä jälkimmäisten joukkoon.

Vuosien 1989–1991 albumista lähtien itse- ja apumatit sekä retrot ovat saaneet kukin oman osastonsa, ja kaikki muut satutehtävät muodostavat nyt oman osastonsa. Per valittaa sitä, että tässä käytännössä ”[k]ärsijöinä ovat oikeaoppisten retrojen laatijat.” Mutta tätä väitettä hän ei oikeastaan perustele (tai sitten en vain ymmärrä hänen perustelujaan). Voisi ajatella, että retrotehtävien – ja niiden laatijoiden – kannalta on vain hyvä, mitä suurempi kunkin Albumin retro-osasto on. Useimmat ”saturetrojen” laatijat, kuten esim. Michel Caillaud ja Thierry Le Gleuher, laativat myös ”ortodoksiretroja”; vaikea kuvitella heidän haluavan muuttaa nykyistä käytäntöä retrojen luokittelussa. Näitä Perin kannalta harmillisia ”saturetroja” on muuten hyvin vähän Albumien retro-osastoissa. Tuoreinta, vuosien 2004–2006 albumia en ole vielä saanut käsiini, mutta kolmessa edellisessä (2001–2003, 1998–2000 ja 1995–1997) on takenevassa järjestyksessä 5, 3 ja 6 ”saturetroa”, kun ”ortodoksiretrojen” vastaavat määrät ovat 82, 58 ja 34.

Olen saanut sen vaikutelman, että Peria

Shatranj-laadintakilpailun (2012–2013) tuomio

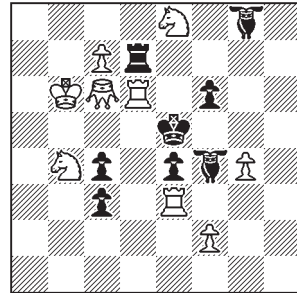
Tehtäväniekkan numerossa 4–5/2012 julistettiin Aaro Jalaksen ideoima laadintakilpailu vanhan persialais-arabialaisen shakin sääntöjä noudattaville shakkitehtäville. Vanhan shakin olennaisimmat erot nykyshakkiin verrattuna olivat: kuningattaren tilalla oli visiiri (fers), joka siirtyy yhden viistoruudun kerrallaan; lähetin tilalla oli norsu (alfil), joka siirtyy joka toiseen viistoruutuun (ja voi hypätä näiden ruutujen välissä olevan nappulan yli). Lisäksi sotilaan korottumisessa oli rajoituksia; ks. kilpailujulistus. – Jatkossa käytämme em. vanhoista nappuloista niiden nykynimiä fers (kuviossa ylösalainen D, lyhenne F) ja alfil (kuviossa ylösalainen L, lyhenne A).

Laadintakilpailussa olivat sallittuja suorat mattitehtävät, apumatit ja itsematit. Lopputehtävien mukana olostajouduin (HT) vastentahtoisesti luopumaan, koska pelkäsin joutuvani ratkomaan periaatteellisia kysymyksiä siitä, mikä materiaali riittää voittoon (tai tasapeliin) mikä ei. Ja tähän olisi saattanut kuluu kohtuuttomasti aikaa. Nykyshakin loppupeleille on olemassa tietokantoja, joista aseman totuuden pystyy tarkistamaan, mutta vanhalle persialais-arabialaiselle shakille tällaisia ei tietääkseni ole kehitetty. Vanhan shakin lopputehtäviä ei myöskään pysty tarkistamaan peliohjelmilla.

Pettymykseksemme kilpailuun osallistui vain yksi tehtävä, joka kuitenkin on sen verran tasokas, että voimme hyvin omintunnon antaa sille palkinnon. (Vaativammampi tehtävä olisi voinut saada kunnia- tai kiitosmaininnan; ääritapauksessa olisimme voineet olla jakamatta mitään sijoitusta.)

Ratkaisu: Pakoruudun antava alkusiirto 1.Txf6! uhkaa 2.Tf5+ Kd4 3.Rc2# (ei 3.Td5+? Txd5!); 2.- Ke6 3.Txe4# (Sen sijaan valkea ei uhkaa 2.Fd5? Td6+!). Teemapuolustukset: 1.- Td4 2.Fd5! (uhkaa 3.Tf5#) 2.- Td4~ 3.Txe4#; 2.- Txd5! 3.Rc6#; 1.- Td2! (Jatkona ei taaskaan ole 2.Fd5? (3.Txe4#); 2.- Td4/Txd5 3.Tf5#/Rc6#; sillä 2.- Te2!.)

Harri Hurme
palkinto, Shatranj-T 2012–2013

3# v. fers c6 9+8
m. alfilit f4, g8

Oikein on 2.Tf5+! Kd4 3.Td5#; 2.- Ke6 3.Txe4#. Lisämuunnelmat. 1.- Td5/Tf7/Kd4 2.Fxd5/f3/Tf5.

Laatijan mukaan tehtävä esittää kaksinkertaisena ST:n syyspäivien 2012 teeman: Alkusiirto avaa linjan linjanappulalle (mT), joka siirtyy avattua linjaa pitkin; tämän jälkeen kyseinen linja katkaistaan ja katkoa hyödynnetään. Laatija toteaa, että tehtävän ideaa ei ilmeisestikään ole mahdollista toteuttaa ilman shatranj-nappuloita.

Tehtävän persialais-arabialaisista nappuloista Fc6 on aktiivisessa käytössä, mutta alfilit f4 ja g8 eivät osallistu varsinaiseen peliin. Ne tarvitaan muista syistä: Af4 estää sivuratkaisuja ja Ag8 vartioi ruutua e6 (ilman sitä kävisi 1.- Tf7:n jälkeen myös 2.Te6+ Kxe6 3.Txe4#).

Vaikka fersin ja alfilien käyttö ei tehtävässä olekaan erityisen runsasta, tehtävän kokonaisuus on kuitenkin mielenkiintoinen ja todennäköisesti omaperäinen. Tehtävä on siis palkintonsa ansainnut.

Helsingissä 23.5.2013

Henry Tanner
Aaro Jalas

Tällä palstalla julkaistavat ensipainokset ottavat osaa lehden vuosikilpailuihin.

Laatijoita pyydetään lähettämään tehtäviään osastojen toimittajille: mattitehtävät Mikael Grönroosille, apumatit Terho Marlolle, itsematit Johan Beijelle, satushakki- ja retrotehtävät Hannu Sokalle, loputehtävät Pauli Perkonojalle.

Ratkaisut ja kommentit Terho Marlolle, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa (terho.marlo@hotmail.com).

Suurissa mateissa (n#) ja itsemateissa (i#n) kuvion alla oleva **h** tarkoittaa temaattista houkutusta, **e** esipeliä (= jos musta olisi siirtovuorossa). Niitä ei tarvitse ilmoittaa ratkaisuisissa. Apumateissa vaihdella ilmaistaan asteriskilla, esim. a#2*.

Originals published in this section are eligible for the informal tourneys of the magazine. Composers are requested to send their original compositions to the editors: direct mates to Mikael Grönroos; helpmates to Terho Marlo; selfmates to Johan Beije, faires and retros to Hannu Sokka, studies to Pauli Perkonoja. All solutions and comments should be sent to Terho Marlo, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa, Finland terho.marlo@hotmail.com)

*In direct mates (n#) and selfmates (i#n) **h** under the diagram means a thematic try, while **e** means setplay. You need not to give tries & setplays in your solutions. In helpmates setplay is indicated by an asterisk, e.g. a#2* (= helpmate in two with setplay).*

Piece abbreviations are: K = King, D = Queen, T = Rook, L = Bishop, R = Knight.

MATTITEHTÄVÄT – DIRECT MATES

Mikael Grönroos, Savenottotie 10 C 8, 65280 Vaasa (mikael.gronroos@fimnet.fi)
Tuomarit – *Judges*: 2# 2013-2014: NN 3# 2012-2013: NN, n# 2012-2013: NN

Kolme tehtävää tutuilta tekijöiltä. Tuoretta materiaalia erityisesti mattitehtävematiikkaan perehtymiseen tarjoavat Kari Valtosen ja hiljattain edesmenneen Milan Velimirovicin vaikuttava *Encyclopedia of chess problems*, joka

on jokaisen tehtävämiehen perusteos. Myös Udo Degenerin *Von Ajec bis Zappas* kannattaa hankkia. Teoksia tutkimalla voi hyvinkin herätä laadintakipinä!

MATTITEHTÄVÄENSIPAINOSTEN RATKAISUT TN 6/2012

3928. Valtonen 1.Re2? (sp) fxe5 2.Rg3# 1.- Kxe5! 1.Rd1? (sp) fxe5 2.Re3# 1.- Kxe5! 1.Tg4? (2.Df4#) fxe5/Kxe5 2.Dg5/Df4# 1.- Lb5+! 1.Rb5! (sp) 1.- fxe5 2.Rd6# 1.- Kxe5 2.Tc5# 1.- T~Lf7 2.Dxf6# 1.- L~Tf7 2.Dh5# 1.- Lg6 2.Df4#. Hiukan vanhahtava grimshawmeredith, nelinkertainen matinmuutos 1.- fxe5 jälkeen ja kaksinkertainen 1.- Kxe5 jälkeen (KaVa).

3929. Tompuri 1.Tf6! ([1.- Tg2] 2.De3+ Kf1/Te2 3.Dxf2/Dg1#) 1.- T~ 2.Df1# 1.- Tc2+ 2.Kxc2 Ke2 3.De6# 1.- Tf~ 2.De3+ Kf1 3.Lh3# 1.- Tf3! 2.Txf3! Ke2 3.Df1# 1.- Tf5!

2.Dxf5! Ke2 3.Te6#. Jatkettu puolustus mT:lla. T/D roolin vaihto (KaVa).

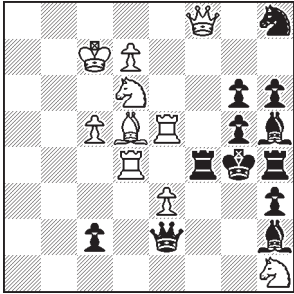
3930. Tompuri 1.Ra3! (sp) 1.- bxa3 2.De1+ b4 3.Dxe5# 1.- e4/d3 2.Rc4+ bxc4 3.Dg5/Dc5#. Valkea ratsu uhrataan kahdesti peräkkäin (KaVa).

3931. Tompuri 1.Da3! (2.Rb3#) 1.- Rxa3 2.Rb4! ~/Kxb4/cxb4 3.Rc6/Lxd2/Lxb6# 1.- b4 2.Rb3+. Vanhasaksalainen uhraus (KaVa).

3932. Palin 1.Rh2! gxh2 2.g3 Kc3/Ke4/R~ 3.Db2/Dd5/De5# 1.- Ke4 2.Dd5+ Kf4 3.e3#.

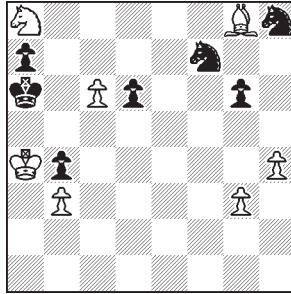
3933. Pitkänen 1.Kd2! b5 2.c5 bxa4 3.c6 a3 4.c7 a2 5.c8d a1R 6.Kd1 7.D(x)c2#.

4011.
Zivko Janevski
MKD

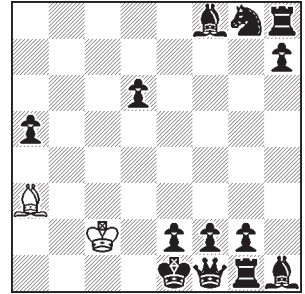
2# ehhh 10+12

4012.
Jorma Pitkänen
Lahti

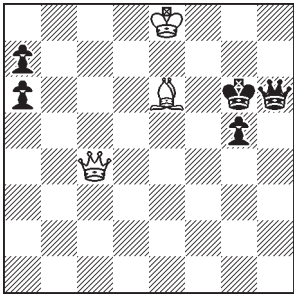
9# 7+7

4013. Jorma Pitkänen
Lahti
Omistus Rolf Uppström 60 v

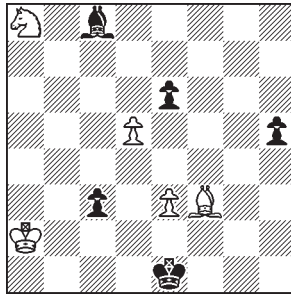
14# 2+13

4014. Richard Becker
USA

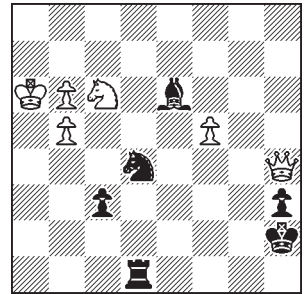
Voitto(+) 3+5

4015. Mario Garcia
ARG

Tasapeli(=) 5+5

4016. Alain Pallier
FRA

Voitto(+) 6+6
musta alkaa/B →

LOPPUTEHTÄVÄT – STUDIES

Pauli Perkonoja Parolanpolku 12 B 20, 20360 Turku email: kurka@saunalahti.fi
Tuomari – Judge: 2011–2013 Michal Hlinka

Kuten tavallista, palstamme vieraina ovat ulkolaiset laatijat. Aloitamme tervehdyksellä USA:sta. Tämän ajan aktiivisin amerikkalaislaatija Oregonista on ilmeisesti hypännyt äskettäin edenneen belgialaisen Julien Vandiestin saappaisiin, koska hänen tuotannossaan voi nykyään useasti tavata tutkielmia vD+kevyt upseeri mD:ia vastaan. Tällaista tapausta käsittelee tämänkertainenkin esitys. Päämuunnelma on pitkä – peräti 26 siirtoa.

Yleensä tämänkaltaisissa tehtävissä ratkaisu sujuu valkean osalta shakkaussirtojen merkeissä. Niin on tietysti myös tässä, mutta joukossa on myös hiljaisia siirtoja (4. 7. 11. 12. 13. 16. 21. 23. ja viimeinen 26. /torjuu shakin/) Tällaista on tietenkin hankala ratkaista, mutta yleisvaikutelmana mieleen tulee: tämä on mestari-luomus!

Toisena vieraanamme on mies Andien alarinteiltä. Ratkaisu on enemmänkin analyttinen,

joten sen hahmottaminen on vaikeata. Valkean upseerit onnistuvat kuitenkin pitämään mustan sotilaaat kurissa, ratsu jopa ehtii lyömään yhden mD:nkin.

Viimeisenä tarjoamme tehtävän Ranskasta. Ratkaisussa uurastaa vD ratsunsa avustamana. Lopussa D tuhoaa mustan kilpailijansa ja vielä vihonviimeiseksi myös mT:n viistolinjashakeilla. Omasta mielestäni ratkaisu olisi kuitenkin voinut alkaa valkean 4. siirrosta.

LOPPUTEHTÄVÄENSIPAINOSTEN RATKAISUT TN 6/2012

3934. Gerasimov & Perkonjoja 1.Tg1 i) hxg3 2.Kf4 ii) Th5 iii) 3.Rf6 iv) Th6 v) 4.Kf5 vi) Txg6 5.Tb1! Th6 vii) 6.Tb8+ Kg7 7.Tb7+ Kh8 viii) 8.Ke6 Txf6+ ix) 9.Kxf6 g1D 10.Kg6 ja 11.Tb8+ ratkaisee.

i) 1.Ta,b1? Th1=, 1.Tf8+? Kg7 2.Tf7+ Kxg6 3.Re5+ Kh6=, 1.Rxh2? gxf1D 2.Rxf1 hxg3 3.Rxg3 Kg7 ja 4.-Kxg6 =

ii) 2.Re5? Kg7 3.Kf4 Kf6 4.Tb1 g1D 5.Txg1 Th5 6.Txg3 Tf5+ ja 7.-Txe5(+). Nyt uhkaa 3.Kg5.

iii) estää siirron 3.Kg5

iv) jos 3.Re5? tai 3.Txg2? niin seuraa 3.-Kg7 4.Txg2 (Re5) Kf6 ja kuten kohdassa ii) .

v) tässä voidaan pitää pienenä heikkoutena sitä, että mustalle tarjoutuu mahdollisuus pelata 3.-

Ta5. Sen kumoamiseksi valkea ratsu joutuu tekemään pitkän kierroksen 4.Re8 Ta8 5.Rd6 Ta6 6.Rf7+ Kg7 7.Re5 Kf6 8.Txg2 Ta4+ 9.Kxg3 Kxe5 10.g7 Ta8 11.Kh4 ja 12.Kh5 tai tässä 7.-Ta2 8.Kg5 Ta5 9.Kf5 Ta2 10.Tc1 Ta7 11.Kg5 Tb7 12.Ta1 Tb6 13.Ta7+ Kf8 14.Rf3 Tb3 15.Rg1 Tb4 16.Rh3 Tc4 17.Ta1 Kg7 18.Rf4 voittaen

vi) 4.Kg5? Txg6+ 5.Kxg6 patti, tai 4.Tb1? g1D 5.Txg1 Txg6 6.Kf5 Kg7 =

vii) 5.-g1D 6.Tb8+ Kg7 7.Tb7+ Kf8 8.Kxg6.

viii) 7.-Kf8 8.Ke6 Txf6+ 9.Kxf6 g1D 10.Tb8#

ix) 8.-g1D 9.Tb8+ Kg7 10.Tg8#

Tehtävän johtoajatuksena oli saada vT pelattua b-linjalle.

Kaksi lopputehtäväkilpailua

David GurgeniDze 60 JT

Gia Nadareishvili MT

Laadinnan suurmestari David GurgeniDzen 60-vuotisjuhlakilpailu on lopputehtäville, joiden loppuasemassa valkean ainoa kevyt upseeri (ratsu tai lähetti) tekee asemallisen tasapelin mustan tornia ja kevyttä upseeria vastaan. Loppuasemassa ei saa olla sotilaita.

Tuomarin on juhlija, kilpailu luottamusmies Juri Akobia. Kilpailu on avoin kaikille, korkeintaan kolme tehtävää per laatija luottamusmiehelle viimeistään 15.9.2013 osoitteella iuri.akobia@gmail.com tai iuri@akobia.geoweb.ge.

Tuomio julkaistaan Batumin kongressin bulletiinissa.

Laadinnan suurmestarin muistokilpailu on lopputehtäville, joiden loppuasemassa valkean materiaali torni + ratsu tai lähetti saavuttaa asemallisen tasapelin kuningatarta ja tornia vastaan. Loppuasemassa ei saa olla sotilaita.

Kilpailu on avoin kaikille, korkeintaan kolme tehtävää per laatija luottamusmiehelle viimeistään 15.9.2013 osoitteella iuri.akobia@gmail.com tai iuri@akobia.geoweb.ge.

Tuomio julkaistaan Batumin kongressin bulletiinissa.

Hannu Sokka, Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku (hannu.sokka@pp.inet.fi)

Tuomari – *Judge*: 2012–2013: NN

Satushakkiosaston määritelmät: Henry Tanner

Tehtävä 3842K julkaistiin *TN* 2/2012:ssa virheellisin kuvioin (mTg2); lehdessä 4–5/2012 oli kuitenkin oikeat ratkaisut.

Huomaa vaatimukset

ai# (apuitsematti)

sa# (sarjasiirtoisapumatti)

si# (sarjasiirtoisitsematti)

s= (sarjasiirtoispatti)

si= (sarjasiirtoisitsepatti)

Sarjasiirtoisvaatimus on selitetty edellisessä numerossa. Apuitsematissa valkea alkaa ja pyrkii mustan avulla asemaan, jossa valkea voi tehdä yhden siirron itsematin. Ai#2:ssa siis vain ensimmäinen siirtopari (v+m) on apupeliä.

Seuraavassa on selitetty ne satuehdot ja -nappulat, joita ei selitetty edellisessä numerossa.

Satuehdot

Kummisetäkirke Lyöty nappula syntyy (lyöntiä seuraavan) oman puolen siirron jälkeen ruutuun, jonka suunta ja etäisyys lyöntiruudusta on sama kuin siirtyvän nappulan lähtö- ja tulo ruudun välinen suunta ja etäisyys. Esimerkiksi jos ruudussa c6 lyödään valkea nappula, niin valkean siirrettyä Rb1-c3 lyöty nappula syntyy ruutuun d8. Uudelleensyntymä tapahtuu vain, jos syntymäruutu on tyhjä. Jos lyöty sotilas syntyy korotusriville, se korottuu välittömästi; jos se syntyy omalle pohjarivilleen, se pystyy siirtymään (myös lyömään) vain yhden ruudun verran ylöspäin.

Madras Kun kaksi samankulkuista vihollisnappulaa uhkaa (tai tarkkailee) toisiaan, ne lamaantuvat, eli menettävät kykynsä siirtyä (ja lyödä ja shakata). Niille jää vain kyky lamaanuttaa. Nappulat pysyvät lamaantuneina kunnes toinen niistä lyödään tai kunnes jokin nappula siirtyy niiden väliselle linjalle. Useimmiten

lamauttaminen on vastavuoroista, mutta esim. heinäsiirikka saattaa lamauttaa tulematta itse lamaantuneeksi.

PWC eli paikanvaihtokirke Lyöty ja lyövä nappula vaihtavat paikkaa; kuninkaaseen kohdistuva lyöntiuhka (shakki ja matti) on kuitenkin normaali. Omalle alarivilleen joutunut sotilas ei voi liikkua.

Satunappulat

Valesotilas ei voi itse siirtyä (eikä siis myöskään lyödä), mutta voi tulla lyödyksi.

Mao Siirtyy kuin ratsu kahdessa vaiheessa, ensin suoraan (tyhjän ruudun kautta), sitten viinottain.

Juuri-50-juoksija Nappulan siirron pituus on luvun 50 neliöjuuri, niinpä se voi tehdä kahdenlaisia siirtoja: toisen koordinaatit ovat 1,7 (esim. b1-a8 tai b1-c8) ja toisen 5,5 (esim. b1-g6).

Varpunen Siirtyy kuin heinäsiirikka D:n linjoilla mutta tekee pukkinappulan kohdalla 135 asteen käännöksen jompaankumpaan suuntaan; tulo ruutu on pukkinappulan vieressä.

Visiiri Juoksija, jonka siirron koordinaatit ovat 0,1; toisin sanoen se on torni, joka pystyy liikkumaan vain yhden ruudun kerrallaan.

Some stipulations

ai# is hs# (*helpselfmate; white begins*)

sa# is ser-h#

si# is ser-s#

s= is ser=-

si= is ser-s=

Fairy conditions

Circe Parrain Captured units are reborn on a square which depends on the move following the capture (hence a move by a unit of the same colour, called the godfather unit). The step from the capture square to the rebirth square is given by the godfather-move. Rebirth only occurs if the rebirth-

square is empty. Pawns may be reborn anywhere: on the 8th rank they are promoted, on the 1st rank they may only make a single move (which may be a capture).

Madras When opposing pieces of similar kind threaten (or observe) each other, they are paralyzed: they both lose their ability to move (and capture and check) but they retain their power of paralyzing. They remain paralyzed until one of them is captured or another piece comes on the line between them. Usually the paralyzing is mutual, but e.g. with grasshoppers it isn't necessarily so.

PWC (Platzwechsel-Circe) A captured unit (other than king) is replaced on the square that the capturing unit just left. A pawn is immovable on its first rank.

Fairy pieces

Dummy pawn A pawn that cannot move (and thus cannot capture) but can be captured.

Mao Moves (and captures) like a knight, but its move consists of one orthogonal and one diagonal step (in that order). The first (orthogonal) square must be vacant.

Root-50-leaper The length of its move equals the square root of 50; thus it may make two kinds of moves, either 1,7 (as from b1 to a8 or c8) or 5,5 (as from b1 to g6).

Sparrow Moves like a grasshopper on queen lines but deflects 135 degrees (on either side) on the hurdle; the arrival square is thus next to the hurdle.

Wesir (Wazir) A 0,1-leaper; a rook which can only move one square at a time.

SATUSHAKKIENSIPAINOSTEN RATKAISUT TN 6/2012

3958. Kallio 1.Kc2 Hd2 2.Hc1 Hb2 3.Ha3 Hd2 4.Kb3 Kb1 5.Hc3 Hb4 6.Ha5 Hb2 7.Kc4 Kc2 8.Kb5 Hb6 9.Hc7 Hd8 10.Hc1 Kb3 11.Ka6 Ka4 12.Kb7 Kb5 13.Ka8 Ka6 14.Kb8 Ha8 15.Kc7 Ha5 16.Hc8 Hd8 17.He8 Hb6 18.Kd8 Kb7 19.Hc8 Hb8+, 1.Ke2 Hf2 2.Hf1 Hd2 3.Hd3 Hd4 4.Hf1 Kb2 5.Hd3 Ha1 6.Hf1 Hg1 7.Hd3 Kc1 8.Hf1 He1 9.Hd3 Hb1 10.Hf1 Kb2 11.Ha1 Hb3 12.Hc3 Hd3 13.Ha1 Hf1 14.Hg1 Hd3 15.Kd1 Ka3 16.Hc1 Kb4 17.He1 Kc3 18.Hb4 Hb3 19.Hd2 Hd3+. Chameleon echo (TK).

3959. Kallio 1.Kf5 He5 2.Hf4 Hg3 3.Hg2 Ke2 4.Hd2 Kf3 5.Kg6 Hg7 6.Kh7 Ke4 7.Kg8 Kf5 8.Kf7 He7 9.Ke8 Ke6! 10.Kd8 He5 11.Kc7 Hb8 12.Kc7 Hb5 13.Kc7 Kd5! 14.Hd6 He5+. 1.Kh3 Hg2 2.Kg2 Hc7 3.Hb8 Kc2 4.Hd6 Hc1 5.Kf1 Hg1 6.Ke2 Kb3 7.Kd1 Hc1 8.Ke2 Ka2 9.Kd1 He1 10.Kc2! Ka3 11.Kd1 Hc1 12.Ke2 Kb4 13.Ha3 Kc3! 14.Hd3 Hc4+. Chameleon echo (TK).

3960. Sokka 1.He8 Vg1 2.Hg8 Va4 3.Ha2 Vh4+ 4.Kc6 Va4 5.Ha5 Vh4 6.Hxd8 Va4 7.Hg8 Vh4 8.Ha2 Va4 9.Hd2 Vh4 10.Hb2

Va4 11.Hb4 Ha3 12.Hb2 Vh4 13.Hb4 Vb1 14.Hb2 Ve7+ 15.Kb7 Hf8 16.Hd2 Vb1 17.Hb2 Vh4+ 18.Kc8 Va4+ 19.Kd7 Vh4 20.Hb4 Ha3 21.Hb2 Va4 22.Hb4 Vg7+ 23.Kc8 Va4+ 24.Kb7 Vg7 25.Hb8 Va4 26.Hd6 Vh4 27.Kc8 Va4+ 28.Kd7 Vh4 29.Hb8 Va4 30.Hb2 Vh4 31.Hb4 Vb1 32.Hb2 Ve7+ 33.Kd6 Vb1 34.Hb4 Vh4+ 35.Kxc7(+vHc8) Vb1 36.Hb2 Ve7+ 37.Kd6 Hc1 38.Hb4 Vb1 39.He7 Vxe7%.

3961. Argirakopoulos & Tritten 1.Txh2(Tb2) Txa7(Ta8) 2.0-0-0 Tc7#, 1.Txa1(Th1) Txh7(Th8) 2.0-0 Tg7#. Zilahi, Reciprocal captures, Echo, Castling (TA).

3962. Sokka 1.Ld1 KSxe5-d6(se7) 2.Lh5 Kf2 3.Ld1 Kxel(Ke8) 4.Lh5 KSdx7-f8(se7) 5.Kd7 KShxe7-d8(se7) 6.Ld1 Kd2 7.KSxd2-e2(Ke1) Kxd1(Lc8) 8.Ke6 Kd2 9.Ld7 KSxd7-d6(Lc8) 10.exd6(KSd8) KSxc8-b8(Lc8) 11.Ld7 KSbd6(e5) 12.Kf5 Kd3 13.KSxe5-e6(KSe8) Ke4#.

3963. Sokka 1.kJc8 2.kJd1 3.kJxe8(Sd1) 4.kJf1 5.kJa6 6.kJh5 7.kJa4 8.kJh3 9.kJc8 10.kJxd!(Sc8) 11.kJe8 12.kJf1 13.kJa6 14.kJh5 15.kJa4 16.kJh3 17.kJxc8(Sh3)

18.kJd1 19.kJe8 20.kJf1 21.kJa6 22.kJh5
 23.kJa4 24.kJxh3(Sa4) 25.kJc8 26.kJd1
 27.kJe8 28.kJf1 29.kJg8 30.kJb3 Sd6#,
 1.kJa4 2.kJh5 3.kJa6 4.kJf1 5.kJxe8(Sf1)
 6.kJd1 7.kJe8 8.kJh3 9.kJa4 10.kJh5 11.kJa6
 12.kJxf1(Sa6) 13.kJe8 14.kJd1 15.kJc8
 16.kJh3 17.kJa4 18.kJh5 19.kJxa6(Sh5)
 20.kJf1 21.kJe8 22.kJd1 23.kJc8 24.kJh3
 25.kJa4 26.kJxh5(Sa4) 27.kJa6 28.kJf1
 29.kJg8 30.kJb3 Sd6#.

3964. Pitkänen 1.Kxh3 2.Kg4 3.Kf3 4.Ke4
 5.Kd5 6.Kxc6 7.Kd5 8.Kxc4 9.Kd3 10.Kxe2
 11.Kf3 12.Kxg2 13.Kxf1 14.Txg3 15.Txc3
 16.Tc8 17.Txc2 18.Tc8 19.Txc1 20.Te1
 21.Txb1 22.Txb6 23.Txg6 24.Ta6 Th6#.

3965. Heinonen 1.d4 h6 2.Lg5 hxg5 3.e4
 Th3 4.La6 Tc3 5.Df3 bxa6 6.Df6 exf6 7.b4
 De7 8.b5 Db4 9.b6 Lc5 10.b7 Lb6 11.h4 c5
 12.h5 Rc6 13.b8L a5 14.Lf4 d6 15.h6 Lf5
 16.h7 0-0-0 17.h8D Te8 18.Dh5 Te5 19.Dd1
 Td5 20.e5 Lg6 21.e6 f5 22.e7 Rf6 23.e8L
 Re7 24.Lb5 Rh5 25.Lf1 c4 26.Lc1.

3966. Heinonen 1.e3 a6 2.Lxa6 c6 3.Lxb7
 Da5 4.Lxc6 Dc3 5.bxc3 e6 6.La3 Lxa3

7.Lxd7+ Kf8 8.Lxe6 g6 9.Lxf7 Lg4 10.Lxg6
 Rd7 11.Lxh7 Tb8 12.Ld3 Tb3 13.Lf1.

3967. Heinonen 1.Kg3 9.Kxa1 20.Kxc8
 34.Kxg2 37.Kh4 38.h3 39.axb3 44.b8T
 50.Txf6 51.Kg4 56.h8D 61.Dd7 62.Te6#.

3968. Solja 1.Re4 He5 2.Rg1 Rxe4-g3
 3.Kxe5-h2 Rf1#, 1.Ke5 Kxc3-a2 2.Kd4 Hc5
 3.Kxc5-c1 Lxf3-g5#.

3969. Solja 1.Dc6 (Dd5?) kRUxf4
 2.Le2(+mTc1) kRUxe2 3.Tc5(+mLe6)
 kRUG3#, 1.Dd5+ (Dc6?) kRUc1 2.g5
 kRUXg5 3.Rc6(+mse6)+ kRUB7#.

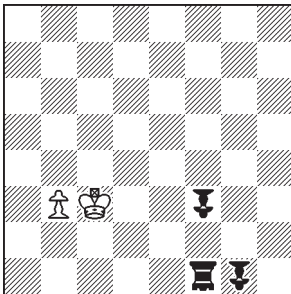
3970. Solja 1.NAd1 Ke3 2.MAd3A NAd4
 3.PAh3+B f2#, 1.PAh3B NAb4 2.PAg3
 VAh4 3.MAx3+C Rxf3#, 1.b5 Naf4
 2.MAx3+C Kc5 3.MAd3+A Rxd3#.

3971. Solja 1.Re7 (Re3+?) Rf6 2.Rxf5
 Re4(+mRe3) 3.Rxe3+ Lxe3(+mRd2)#, 1.Rxf4
 (Rb4?) Rd2(+mLe2) 2.kLib4(+mRa5)
 3.Rxd3+ Lxd3(+mLc4)#.

3972. Sokka 1.0-0-0 Ta3 2.Td1 Ke2 3.Td8
 Tf3 4.Td1 Ke3 5.Td8 Kf4 6.Kd7 Tg3 7.Ke6
 Kxf5(sf7) 8.Td5 Kxe6(mKe8) 9.Ta5 Kf6
 10.Tg5 Txg5(mTh8) 11.0-0 Ke7 12.Td8 Kd7
 13.Tf8 Ke8#.

4020. Hannu Sokka

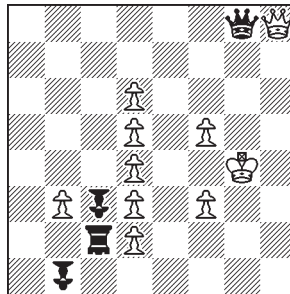
Turku

sa#95 2+3
 Valesotilas/Dummy Kunin-
 kaallinen visiiri/Royal Wesir fl
 Vastavartiosotilasshakki/Senti-
 nelles PionAdvers

4021. Hannu Sokka

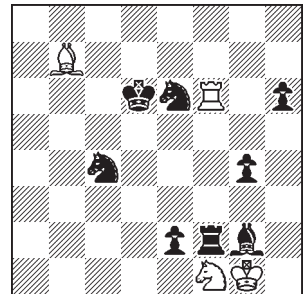
Turku

sa#70 b) c2↔d2 10+4
 Valesotilas/Dummy b1 c3 Kun-
 ninkaallinen visiiri/Royal Wesir
 c2 Madrasi Vastavartiosotilas-
 shakki/Sentinelles PionAd-
 vers

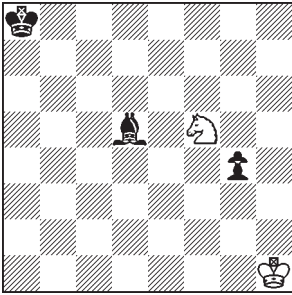
4022. Pierre Tritten

FRA

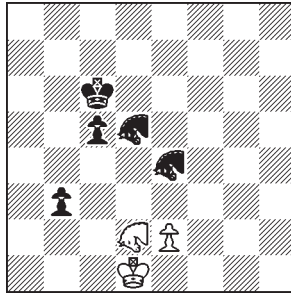
a#2 2.1.1.1 4+8
 Take&Make

4023. Kenneth Solja Espoo

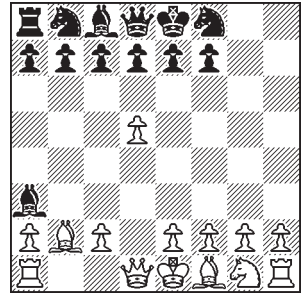
a#7 2+3
PWC KōKo

4024. Kenneth Solja Espoo

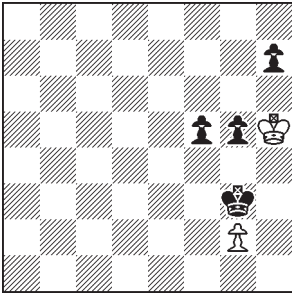
a#4 3+5
b) Mao e4→d3 Mao d2 d5 e4

4025. Kenneth Solja Espoo

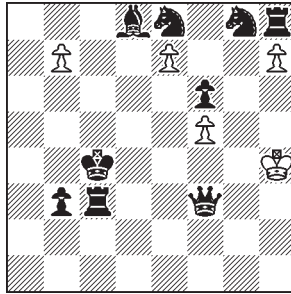
Johtopeli/ProofGame 7 14+13

4026. Jorma Pitkänen Lahti

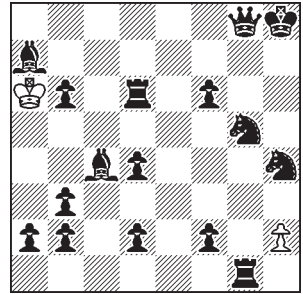
a=3 2+4
b) sf5→g6 c) Kg3→f6 a=3½

4027. Jorma Pitkänen Lahti

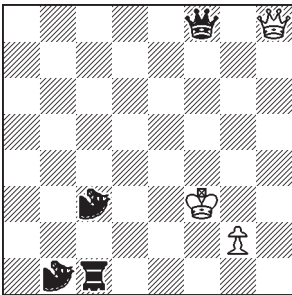
si=12 5+9

4028. Jorma Pitkänen Lahti

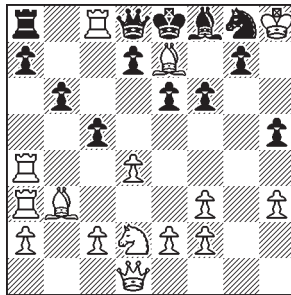
s=33 vMax 2+16

4029. Hannu Sokka Turku
Omistus: Kaija Vitala 75 v.

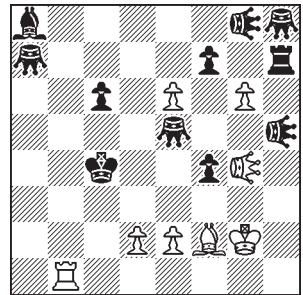
sa#112 3+4
Kuninkaallinen visiiri/Royal
Wesir c1 Juuri-50-juoksija/Root-
50-leaper b1 c3 Madrasi Mus-
taMin/BlackMinimum Vast-
tavitiosotilasshakki/Sentinel-
les PionAdvers

4030. Unto Heinonen
Helsinki

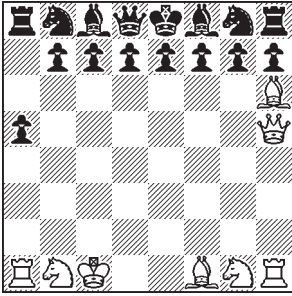
Johtopeli/ProofGame 26½ 15+13

4031. Unto Heinonen
Helsinki

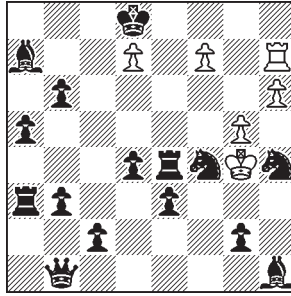
a#2 4.1.1.1 8+11
Heinäsiirikka/Grasshopper a7
e5 h8 Kulkusirikka/Locust g4
g8 h5

4032. Unto Heinonen
Helsinki

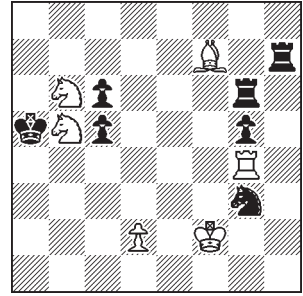
Johtopeli/ProofGame12 8+16

4033. Unto Heinonen
Helsinki

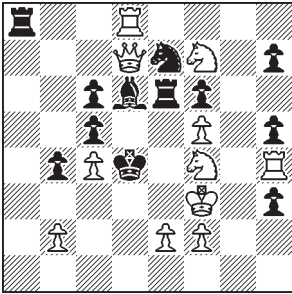
si#27 6+15
Valkea Pisinsiirtoinen/White
Maximummer

4034. Pierre Tritten
FRA

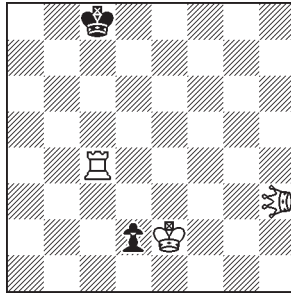
a#2 2.1.1.1 6+7
Take & Make

4035. Manfred Rittirsch
GER

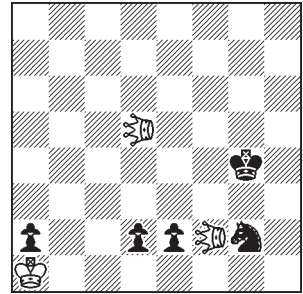
ai#2 b) mRe6 11+12
Take & Make

4036. Anatoli Stjopotshkin
RUS

a#4 3+2
Leijona/Lion h3 Köko
b) LEh3→f3 c) LEh3→b3
d) mKc8→a7

3842K Kenneth Solja
Espoo

a#3 2.1.1... 3+5
Kummisetäkirke/Circe Par-
rain Varpunen/Sparrow d5 f2

Givi Mosiashvili 65 JT (2#)

Georgialaislaatija Givi Mosiashvilin juhlakilpailu on kahden siirron mattitehtävälle, joissa esiintyy joko Rice-teeman ja Le Grandin tai Rice-teeman ja pseudo-Le Grandin yhdistelmä.

Tuomari on juhlija, kilpailu on avoinna vain Batumin kongressin osallistujille. Tuomio julkaistaan Batumin kongressin bulletiinissa.

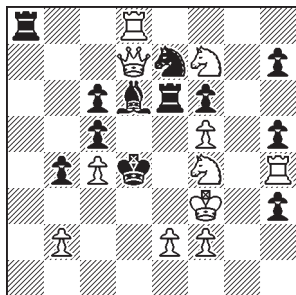
Korkeintaan kolme tehtävää per laatija luotamusmiehelle viimeistään 15.9.2013: givi.mosiashvili@gmail.com

Syyspäivät 2013

Syyspäivät pidetään lokakuun viimeisenä viikonloppuna eli 26.-27.10.2013. Paikka on sama kuin kevätpäivillä 2013, eli Anttilan tila Kokemäellä. Ohjelma alkaa lauantaina noin klo 12 tulokahveilla, päätös on sunnuntaina klo 16. Tiedossa on laadintaa, esitelmiä, vapaata keskustelua, ratkaisemista ja rentoa yhdessäoloa. Viikonlopun hinta ST:n jäsenille on 40 EUR. Ilmoittautumiset ST:n toimihenkilöille, yhteystiedot 2. kansisivulla.

Manfred Rittirsch
Tehtäväniekka 3822, 1/2012

Version

hs#2 Take&Make 11+12
b) bRe6

a) 1.Qxe7[Qg6] hxc6[Pg3] 2.Sxe6[Se5]+
fxe5[Pg4]# (3.K/Rxc4??)

b) 1.Rxa8[Ra3] bxa3[Pe3] 2.Sxe6[Sg5]+
fxg5[Pe4]# (3.K/Rxe4??)

Laatijan kommentit:

2x transportation of pawns to squares below the mating squares in order to prohibit capture of mating piece, each time introduced by another transportation.

2x transportation of mating pawn, each time introduced by transportation of battery front piece.

Reciprocal change of functions Q/R.

Reciprocal change of type of piece captured in W1/W2.

RATKAISIJOILLE / DEAR SOLVERS

Ensipainosten ratkaisut pitää lähettää seitsemän viikon kuluessa lehden päiväyksestä osoitteella: **Terho Marlo**, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa (terho.marlo@hotmail.com). Jokaisesta 500 pisteen ylityksestä saa pienehkön tehtävöpuksen. Ota yhteys kirjastonhoitaja Neal Turneriin, osoite Vanha Hämeenyläntie 26 A, 00390 Helsinki (nealturnerfinland@hotmail.com).

Päivitetty ratkaisupistetaulukko julkaistaan seuraavassa lehdessä.

*Solutions and comments should be sent within seven weeks from the publication date of respective issue to **Terho Marlo**, Lehmustie 5 a, 01360 Vantaa, Finland (terho.marlo@hotmail.com). Each time a solver reaches 500 pts, he is entitled to a chess problem booklet, usually published by ST. Please, contact librarian Neal Turner, Vanha Hämeenyläntie 26 A, 00390 Helsinki (nealturnerfinland@hotmail.com). The updated scores will be published in the next issue of Tehtäväniekka.*

ST:n tehtävällat

Pääkaupunkiseudun tehtävällat pidetään parillisten viikkojen keskiviikkoina Shakkiareenalla, osoite Hiomotie 10, 00380 Helsinki. Ovimaksu on 2 EUR per käyntikerta, ellei kävijällä ole vuosikorttia Shakkiareenalle. Aloitusaika on noin klo 18.30, mutta sekä aikaisemmin että myöhemmin saa tulla! Tehtävälltojen aikana ja muulloinkin on mahdollisuus tutustua ST:n kirjastoon ja lehtikokoelmiin.

Pirkanmaalla kokoonnutaan joka kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona, tarkemmat tiedot Kauko Virtaselta, yhteystiedot 2. kansisivulla. Kesällä on pidetty taukoa, mutta syksyllä jatketaan sitä ahkerammin. Vaasassa kokoonnutaan kerran kuukaudessa, tarkemmat tiedot sekä Vaasan että muiden alueiden toiminnasta löytyvät 2. kansisivulla mainitulta yhteyshenkilöiltä.

Summary

The second issue of 2013 starts with the report on our society's spring meeting, held in the end of April. For the first time ever we had a foreign guest at our spring or autumn meetings, because Hans Gruber was able to participate. There was a good turnout of 17 participants, who enjoyed composing, solving, lectures and various competitions. It was also a pleasure to learn of a traditional Finnish farm, which has successfully turned into a modern enterprise with many products with health benefits. See p. 48 for more information and consider participating our autumn meeting in the end of October at the same place, invitation on p. 85. The cover photo shows a glimpse of the main hall in which the spring meeting took place.

The 9th ECSC was held in Vilnius, Lithuania, in April. The event ran smoothly and offered a nice possibility to meet problemists from many European countries. The report with results, problems and their solutions is on pp. 49-55. The Finnish success story continued, as Harri Hurme won the Senior Championship for the second successive year. Congratulations! Kari Karhunen solved steadily and well, managing to reach the top ten in both Open competition as well as in the ECSC. Our team finished seventh of 17 participating teams, which was neither a disaster nor a great triumph.

As well known, the next major international solving event is the WCSC in Batumi, Georgia in the end of September.

Kari Valtonen has researched the history of chess and chess problems, as the reader may be able to check by studying his article on pp. 56-65. There are plenty of material and illustrative problems, resulting in a most interesting article!

Our regular collaborator Henry Tanner noticed some time ago a problem from an old

newspaper, was dated February 15, 1914. The composer was referred to as "A.M.S.", no other data on his identity was revealed. The problem, S1 in Henry's article on p. 66, is a nice 2# with a flight-giving key and a cross-check variation. This problem is not in databases such as WinChloe or YACPDDB. Based on his investigations Henry concludes that the composer has to be Arthur M. Sparke. Henry's article on pp. 66-72 ends with an English summary and three questions for our readers, asking for more information. We hope that you enjoy also this historical survey!

On pp. 72-73 Per Olin asks for WFCC to change and/or refine the categorization of chess compositions. Henry Tanner responds to Per's article on pp. 73-75. There is surely more discussion to follow, so stay tuned!

The column Paha Pähkinä on p. 75, edited by Neal Turner and presenting solving challenges, shows this time a simple-looking helpmate in three. It is an elegant and well constructed composition - and anything but easy to solve.

On the next page we have the award of a national composing competition for compositions using the pieces of Shatranj, an early version of chess. There was only one entry, but that was a good one and deserved a prize in the award of Henry Tanner and Aaro Jalas, the initiator of this competition.

The original columns on pp. 76-85 consist of orthodox mates, studies, selfmates, fairy chess problems and retros. This time there is no helpmate column nor solvers' scores, but the next issue will correct this shortcoming. The column editors are always happy to receive your entries, so please contribute!

The next issue is due to appear in autumn.

Per Olin esittelee kevätpäivillä lopputehtäviä

Ratkaisemisen EM-kilpailun seniorisarjan mitalikolmikko
Aleksandr Ažusin (RUS), Harri Hurme ja Marcel van Herck (BEL)